

Tisdagen den 7 november

Kl. 15.00

*Fyllnadsval till
utskott*

§ 1 Fyllnadsval till utskott

TALMANNEN: Centerpartiets partigrupp har som suppleant i utrikesutskottet under Sture Korpås ledighet anmält hans ersättare Leif Zetterberg.

Folkpartiets partigrupp har som suppleant i civilutskottet under Karl-Erik Strömbergs ledighet anmält hans ersättare Britta Gunnarsson.

*Meddelande om
ändringar i den
preliminära tids-
planen*

Talmannen förklarade därefter valda till

suppleant i utrikesutskottet

Leif Zetterberg (c)

suppleant i civilutskottet

Britta Gunnarsson (fp)

§ 2 Upplästes följande till kammaren inkomna skrivelse:

Till riksdagens kammare

Härmed avsäger jag mig uppdraget att vara suppleant i trafikutskottet.
Stockholm den 30 oktober 1978

Arne Remgård

Denna avsägelse godkändes av kammaren.

§ 3 Talmannen meddelade att till kammaren inkommit läkarintyg för *Paul Jansson*, som var sjukskriven under tiden den 6 november–den 15 december.

Erforderlig ledighet beviljades.

Talmannen anmälde att *Jan Fransson* (s) fr. o. m. den 7 november skulle inträda som ersättare för Paul Jansson under hans ledighet från riksdagsmannaupdraget.

§ 4 Meddelande om ändringar i den preliminära tidsplanen

TALMANNEN:

Med ändring av den preliminära tidsplanen blir kammarens sammanträde torsdagen den 9 november ett bordläggningsplenum, som tar sin början kl. 12.00. Därvid besvaras ett stort antal frågor.

Det bordläggningens plenium, som utsatts till måndagen den 13 november kl. 11.00, börjar redan kl. 09.00 med hänsyn till att många interpellationssvar då kommer att lämnas.

*Om efterfrågan
på vidareutbildning
och vuxenutbildning*

§ 5 Om efterfrågan på vidareutbildning och vuxenutbildning

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM erhöll ordet för att besvara *Inga Lantz* (vpk) den 25 oktober anmälda fråga. 1978/79:74, och anförde:

Herr talman! Inga Lantz har med anledning av de fakta som har redovisats i en levnadsnivåundersökning från statistiska centralbyrån frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta angående efterfrågan på vidareutbildning och vuxenutbildning.

En rad undersökningar visar i likhet med den nämnda levnadsnivåundersökningen på ett klart samband mellan social bakgrund och såväl val av utbildning som utbildningens längd. Hembakgrundens betydelse visar sig vara mest framträdande vid övergången från grundskola till gymnasial utbildning, men fortsätter genom hela utbildningssystemet.

Det starka sambandet mellan social bakgrund och utbildningsval beror på flera olika faktorer, t. ex. familjens utbildningstradition och attityd till utbildning, föräldrarnas utbildning liksom ekonomiska förhållanden.

Flera åtgärder har de senaste åren vidtagits för att på olika sätt minska betydelsen av den studerandes sociala bakgrund vid val av utbildning. Som exempel kan jag på det studiesociala området nämna införandet av det särskilda vuxenstudiestödet, tim- och dagstudiestödet och timersättningen vid grundutbildning för vuxna. Vidare kan de nya reglerna om vidgat tillträde till högre utbildning nämnas liksom lokaliseringen av högskoleenheter till nya orter.

Arbetet med att minska den sociala bakgrundens betydelse för valet av utbildning fortsätter. I t. ex. studiestödsutredningens arbete ingår att särskilt utreda möjligheterna att genom ett förbättrat selektivt stöd öka studiebenägenheten hos barn från låginkomstfamiljer. Redan i vår avser jag emellertid att föreslå regeringen att i en särskild proposition lägga fram förslag om förbättringar av stödet till 18–19-åringar i gymnasial utbildning.

Vidare skall utredningen om kommunal vuxenutbildning uppmärksamma rekryteringen av deltagare i kommunal vuxenutbildning och analysera vilka åtgärder som är nödvändiga för att utbildningsmässigt eftersatta grupper skall kunna bedriva kompetensinriktad utbildning. Jag tror också att folkbildningsutredningen kan komma med utredningsresultat och förslag som kan vara av betydelse när det gäller att överbrygga existerande utbildningsklyftor.

När de nu nämnda utredningarna avslutat sitt arbete i de delar det berör denna fråga är jag beredd att i positiv anda pröva förslag som syftar till att påverka den sociala rekryteringen till utbildning.

INGA LANTZ (vpk):

Herr talman! Först skall jag be att få tacka för svaret.

Det är inte de lågutbildade som söker vidareutbildning, utan det är de redan högutbildade. Det avslöjar statistiska centralbyråns rapport nr 14 Levnadsförhållanden. Det är inte första gången som detta förhållande avslöjas. Frågan är hur många rapporter som måste redovisas, innan ansvariga utbildningspolitiker förstår att något måste göras.

Utbildningsjämligheten finns kvar trots alla skolreformer. Ungdomar med högutbildade föräldrar studerar längre och mer än barn med kortutbildade föräldrar. Utbildningsnivån på landsbygden är också sämre än i städerna, trots alla löften om geografisk jämlikhet. Det är t. ex. dubbelt så vanligt med eftergymnasial utbildning i storstäderna än vad det är på landsbygden. Inom vuxenutbildningen återfinns de människor som redan har utbildning – inte de lågutbildade som bäst behöver den. Det är alltså de redan studiemotiverade som söker sig till olika slag av fortbildning.

Hela 42 %, alltså nästan hälften av den vuxna befolkningen, har bara 8-årig folkskola. Bara 13 % av den vuxna befolkningen har eftergymnasial utbildning, och bara 6 % av dessa har en eftergymnasial utbildning som är längre än två år.

Fortfarande spelar det s. k. utbildningsarvet, dvs. föräldrarnas utbildningsbakgrund, en avgörande roll för barnens studieinriktning. Det finns också ett klart samband mellan utbildningsnivån och inkomstskillnaderna, eftersom utbildningsnivån påverkar lönesättningen. Detta har i sin tur ett samband bakåt, eftersom det finns en klar skillnad i utbildning mellan dem som har ekonomiska svårigheter i hemmet och dem som inte har det. Eftersom andelen studerande är klart större bland dem med högutbildade föräldrar kommer utbildningsskillnaderna att öka ytterligare.

Ungdomar med lågutbildade föräldrar efterfrågar också utbildning i mycket mindre utsträckning än andra ungdomar. I samtliga åldrar är andelen studieintresserade lägre bland dem med lägst utbildning. Skillnaderna i studiedeltagande är med andra ord stora mellan olika s. k. socioekonomiska grupper. De flesta kursarrangörer redovisar också att andelen studiedeltagare är störst bland dem som har högre utbildning.

När man tittar på den s. k. 25:5-reformen inom högskoleutbildningen visar det sig att också denna gynnar mellangrupperna. Dessa har dragit fördel av reformen, medan studerande med arbetarbakgrund är underrepresenterade. Det kända mönstret att utbildningsreformerna utnyttjas av de redan välutbildade går igen överallt.

Med anledning av den här senaste rapporten har jag frågat utbildningsministern vad han tänker göra åt detta, och han svarar egentligen ingenting utan väntar på ytterligare utredningar. Jag vill därför ånyo fråga: Vilka konkreta åtgärder avser utbildningsministern att vidta för att vuxenutbildningsreformerna från 1960- och 1970-talen skall få den effekt som avsågs när man antog dem?

Nr 26

Tisdagen den
7 november 1978

---

*Om efterfrågan
på vidareutbildning
och vuxenutbildning*

Tisdagen den
7 november 1978

*Om efterfrågan
på vidareutbildning
och vuxenutbildning*

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM:

Herr talman! Jag vill gärna vidimera den bild som Inga Lantz ger. I ett tal på Skolveckan i går om det svenska utbildningssamhället i internationell belysning hade jag ett avsnitt på tre-fyra sidor som berörde just dessa förhållanden. Vad jag där sade var att det uppenbarligen är så att problemen mera beror på utbildningsnivån och utbildningsbakgrunden i hemmen än på familjernas ekonomiska situation. Vi har en benägenhet att tro att skolan skall kunna lösa de problem vi har i samhället på detta område. Dessa problem kanske måste mötas med andra åtgärder, med sociala och ekonomiska insatser.

Det är inte riktigt att jag inte kommer att föreslå några konkreta åtgärder. Jag säger i svaret att vi i vår kommer att lägga fram en särskild proposition om förbättringar av stödet till 18-19-åringarna. Propositionen kommer naturligtvis att ta sikte på detta problem, något som varit fallet med alla de åtgärder när det gäller de vuxenstudierande som vidtagits under de senaste åren. Men detta är ju ett våldsamt stort problem, och det kan inte mötas bara med ökade ekonomiska insatser.

INGA LANTZ (vpk):

Herr talman! Syftet med satsningarna på vuxenutbildningen på 1960- och 1970-talen var ju att man skulle nå de vuxna som hade en kort skolutbildning. Det var alla överens om. Men så har det inte blivit. I rapport efter rapport och i utredning efter utredning kan man konstatera detta. Utbildningen för de vuxna har visserligen ökat, men man har nått fel människor. Det är ju inte heller någon nyhet. Om man ser på orsakerna till att det har blivit så som undersökningen om levnadsförhållandena visar, kan man peka på att arbetsförhållanden, arbetstidens längd och obekvämt arbetstid spelar en roll vid efterfrågan på utbildning. Här kommer vpk med det naturliga kravet att man givetvis skall förkorta arbetstidens längd till sex timmar per dag för alla.

De socioekonomiska positionerna spelar också in, och härvidlag måste man givetvis garantera ekonomiska rättigheter för de studerande. Så är det inte i dag. De vuxenstudiebidrag som ges är alldeles för små och för få såväl när det gäller tim- och dagstudiestödet som i fråga om det särskilda vuxenstödet. Vidare spelar utbildningsnivån och familjeförhållandena en roll.

På en fråga som ställdes vid den här utredningen svarade inte mindre än 37 % att man hade för mycket att göra, så att tiden inte räckte till för att efterfråga utbildning. 22 % av kvinnorna uppgav att de inte kan efterfråga utbildningen, därför att det t. ex. inte finns någon barnpassning.

Man skulle emellertid kunna vidta konkreta åtgärder för att nå de korttidsutbildade med låg studiemotivation: t. ex. att bedriva uppsökande verksamhet, att genom studielön från fr. o. m. 16 års ålder garantera att den ekonomiska situationen klaras samt att ytterligare informera om och stimulera till studier. Då skulle man uppfylla de löften som man har gett. Hälften av den vuxna befolkningen har ju inte den utbildning som den är

---

*Om tidpunkten
för utbyggnad av
lokaler för högsko-
lan i Luleå*

berättigad till och söker uppenbarligen inte heller någon utbildning.

Jag är inte nöjd med det här svaret, eftersom det inte säger någonting.

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM:

Herr talman! Jag beklagar att Inga Lantz inte är nöjd med svaret. För min del är jag inte nöjd med verkligheten på det här området. Det kommer att krävas insatser under många år. På en avgörande punkt förhåller det sig nog så, att vi inte kan fatta beslut i riksdagen eller bara ställa ekonomiska resurser till förfogande – nämligen i fråga om intresset för studier, motivationen, som utredningen framför allt pekar på. Det krävs opinionsbildning, och här kan kanske Inga Lantz och jag förena våra krafter.

INGA LANTZ (vpk):

Herr talman! Det räcker inte med att i skilda sammanhang tala vackert i de här frågorna. Vi har vid många tillfällen pekat på vad man borde göra, t. ex. att införa studielön, så att det blir ekonomiskt möjligt att studera. Ekonomin är en viktig fråga för de vuxenstudierande som ju ofta har familj. Vidare gäller det studiesociala åtgärder, att garantera – och då rör det sig tyvärr framför allt om kvinnor – barnstugeplatser för barnen. Man kan också i samarbete med de fackliga organisationerna stimulera den uppsökande verksamheten.

Detta är konkreta åtgärder som jag tror, tillsammans med en förkortning av arbetsdagen, skulle få effekt när det gäller att förbättra den ohållbara och ojämlika situationen på utbildningsområdet i stort och kanske vuxenutbildningen i synnerhet.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om tidpunkten för utbyggnad av lokaler för högskolan i Luleå

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM erhöll ordet för att besvara *Frida Berglunds* (s) den 27 oktober anmälda fråga, 1978/79:90, och anförde:

Herr talman! Frida Berglund har frågat mig om jag är beredd att snabbt lämna positivt besked om utbyggnaden av lokaler vid högskolan i Luleå enligt byggnadsstyrelsens hemställan.

Utbyggnaden omfattar tre tillbyggnader, en för icke-laborativ utbildning, en för samhällsbyggnadsteknik m. m. och en för kallförråd.

Ärendet bereds f. n. inom regeringskansliet. Högskolans behov av nya lokaler måste bedömas med hänsyn till dels utvecklingen av studerandantalet, dels forskningsverksamheten. Jag räknar med att ärendet kommer att avgöras inom kort.

Sedan frågan väckts har regeringen beslutat att på tilläggsbudget I för innevarande budgetår redovisa nybyggnad av restaurang för lärarutbildning i Luleå. Jag räknar med att byggnadsarbetena skall komma i gång under

*Om företagens
kontrolluppgifter
till taxeringsmyndigheterna*

februari 1979. Vidare har regeringen nyligen givit byggnadsstyrelsen i uppdrag att inom den kostnadsram som har fastställts av riksdagen för nybyggnaderna för högskolan i Luleå utföra nybyggnad av en s. k. omagnetisk stuga.

FRIDA BERGLUND (s):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet Wikström för svaret på min fråga. På en punkt lämnades ett klart besked, nämligen att den aktuella frågan ganska snart skall avgöras, och det är ju positivt. Motiven för min fråga är dels högskolans behov av lokaler, som tydligt framgår av den skrivelse från byggnadsstyrelsen som jag hänvisade till i min fråga, dels den arbetsmarknadssituation som vi har i länet.

Högskoleutbildningen i Luleå var en regionalpolitisk satsning. Den har varit positiv, men om högskolan skall kunna verka som en stimulans i regionen, är det viktigt att lokalbehoven löses enligt byggnadsstyrelsens förslag.

Vad gäller det andra motivet, arbetsmarknadssituationen, vill jag framhålla att Norrbotten är den region som lidit mest ont i landet av att den borgerliga trepartiregeringen saknade en närings- och industripolitik. Arbetslösheten är drygt 8 % i Norrbotten och i hela landet drygt 2 %. Byggnadsarbetarna är den yrkeskår som drabbats speciellt hårt. Situationen för dem är besvärlig i dag med långa pendlingsavstånd inte enbart till Stockholmsområdet, och vintern 1979–1980 väntas bli ändå värre. Därför är det viktigt att projekteringen bl. a. av högskolans flygelbyggnader kommer i gång snabbt. Enligt byggnadsstyrelsen är tidsplanen sådan att om projekteringen kommer i gång under första delen av 1978, kan byggstart ske i juni resp. oktober 1979. Det är alltså nu hög tid att handla – en försening har redan skett.

Herr talman! Vi kan inte acceptera att vårt län blir en avlägsen, avskild del av landet med enda uppgift att förse den svenska ekonomin med energi och råvaror. Därför är det viktigt att högskolans lokalbehov tillgodoses, så att högskolan aktivt kan delta i uppbyggnaden av ett differentierat näringsliv i vårt län. Med en positiv tolkning av statsrådets svar utgår jag från att också herr Wikström delar denna min uppfattning.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Om företagens kontrolluppgifter till taxeringsmyndigheterna

Budget- och ekonomiministern INGEMAR MUNDEBO erhöll ordet för att besvara *Sten Svenssons* (m) den 18 oktober anmälda fråga. 1978/79:44, och anförde:

Herr talman! Sten Svensson har frågat mig om regeringen kan medge att de företag som så önskar under övergångsåret 1978 får lämna kontrolluppgifter enligt tidigare förfarande och att man därvid också får använda den gamla blanketten som varit i allmänt bruk sedan ett tiotal år.

---

*Om företagens
kontrolluppgifter
till taxeringsmyndigheterna*

Företagen har hittills haft viss valfrihet vid lämnandet av kontrolluppgifter. De har nämligen kunnat välja mellan att använda blankett enligt ett av riksskatteverket, RSV, fastställt formulär eller att själva utforma en för ändamålet lämplig blankett. Taxeringsnämndernas arbete skall emellertid fr. o. m. nästa år effektiviseras och underlättas bl. a. genom att uppgifterna i självdeklarationerna och kontrolluppgifterna registreras med hjälp av ADB. Denna registrering förutsätter att kontrolluppgifterna i fråga om inkomst av tjänst lämnas på ett enhetligt sätt. Att företagen använder det formulär som RSV har fastställt för år 1979 har också betydelse för de anställda. Formuläret ansluter till deklarationsblanketten och gör det alltså lättare för dessa att deklarerat riktigt.

Det nya formuläret innebär vid 1979 års uppgiftslämnande i praktiken inte krav på andra uppgifter än tidigare. Det är bara uppställningen av uppgifterna som är ändrad. Som jag har sagt är det nödvändigt med en enhetlig uppställning för att registreringen skall kunna utföras på ett tillförlitligt sätt.

Vid införandet av de nya bestämmelserna förutsågs att det i vissa fall kunde uppkomma behov av att medge undantag från kravet på fastställt formulär. Rätten att bevilja undantag gavs enligt taxeringslagen åt RSV, som också fick möjlighet att medge att kontrolluppgifter lämnas på magnetband eller annat maskinellt medium. Någon möjlighet för regeringen att ge dispens finns sålunda inte enligt gällande lagstiftning.

Det ligger i sakens natur att möjligheten att medge undantag från formulärets uppställning måste användas restriktivt. RSV har tolkat lagbestämmelsen mycket restriktivt vid sin prövning av inkomna dispensansökningar. För att underlätta företagets anpassning till de nya reglerna om uppgiftslämnande har verket nu börjat att successivt ta kontakt med de företag som har sagt sig ha svårigheter att redan i januari 1979 följa formuläret. Syftet är att verket tillsammans med företagen skall finna lösningar på problemen. I de fall där påtagliga svårigheter visar sig föreligga är verket berett att ta hänsyn till detta vid sin dispensprövning.

De omständigheter som jag har redovisat här ger mig anledning att anta att den berörda frågan får en tillfredsställande lösning utan någon särskild åtgärd från regeringens sida.

STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka budget- och ekonomiministern för det svar som har lämnats på min fråga. Av svaret framgår att riksskatteverket numera skall vara berett att vidta de åtgärder som jag har efterlyst i den ställda frågan. Verket sägs vilja successivt ta kontakt med de företag som har svårigheter att redan i januari 1979 följa det nya formuläret. Syftet skall vara att verket tillsammans med företagen skall finna lösningar på problemen.

Jag tolkar detta som att verket numera är berett att tillmötesgå de synpunkter och krav som företagen lägger fram för att lösa de här uppgifterna. Och jag utgår ifrån att de företag som så önskar under övergångsåret får lämna kontrolluppgifter enligt tidigare förfarande och att man därvid också skall

*Om företagens
kontrolluppgifter
till taxeringsmyndigheterna*

kunna få lov att använda den gamla blanketten.

Riksdagen har visserligen tillstyrkt att RSV-utredningen utvecklar ett ADB-stöd till den nya taxeringsorganisationen i första instans, men riksdagen har ju ännu inte fått ta ställning till ett sådant ADB-stöd. Avsikten är att det skall ske under innevarande år.

Att inför ett sådant här viktigt ställningstagande föregripa frågans behandling genom en färdigutvecklad systemlösning och en påbörjad drift av systemet har jag inte ansett vara riktigt. Därför borde hela frågan om kontrolluppgiftsrutinen ha fått anstå till dess statsmakterna prövat ADB-systemets allmänna ändamålsenlighet och samlade effekter.

Jag vill därför fråga ekonomi- och budgetministern om riksdagen får möjlighet att göra en total bedömning av hela det här systemet, innan man i olika detaljfrågor låser några ytterligare rutiner för lång tid?

Budget- och ekonomiministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Riksdagen kommer att få ytterligare redovisning och möjlighet att fatta ytterligare beslut beträffande denna omfattande reform. Det som hittills har gjorts grundar sig på de beslut som riksdagen har fattat.

Herr talman! Jag vill betona att den omläggning som har gjorts är och kommer att vara till nytta för både samhälle, företag och deklareranter. Den nya blanketten, som i och för sig inte innehåller andra uppgifter än dem som nu redovisas, gör det genom sin nya uppställning lättare för deklareranter att deklarerera, även om många av oss blir litet konsternerade då man ser en ny blankett.

Jag vill också nämna att det i slutet av oktober var 15 företag som hade tagit kontakt med riksskatteverket. Det är alltså ett tämligen måttligt antal som har vänt sig till verket för att få dispens. Och – som jag säger i svaret – om det visar sig vara påtagliga svårigheter, är verket berett att ta hänsyn till de synpunkter som företagen har. I några fall har riksskatteverket efter sådana samtal redan gett dispenser till sökande.

STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Vilket antal företag som sökt dispens kanske i och för sig inte bevisar något, eftersom det ju kan finnas en lång rad andra företag som också brottas med problemen men som ännu inte låtit höra av sig till myndigheterna i frågan.

Jag ber emellertid att få tacka budget- och ekonomiministern för utfästelsen att riksdagen skall få göra en helhetsprövning av alla dessa rutiner innan ytterligare detaljrutiner blir fastlåsta – eventuella fel i det kommande systemet drabbar ju såväl enskilda skattskyldiga som arbetsgivare och skattemyndigheter. Det är ett gammalt krav att kontrolluppgiftsrutinen måste vara känd för företagen redan vid inkomstårets början och dessutom i så god tid att de hinner göra erforderliga anpassningar av de egna rutinerna till

den. Det bör således inte vara på det sättet att man fastställer sådana uppgifter efter det att redovisningsåret har påbörjats.

Överläggningen var härmed slutad.

Nr 26

Tisdagen den
7 november 1978

---

*Om åtgärder mot
barkborreskador
i Värmland*

§ 8 Om åtgärder mot barkborreskador i Värmland

Budget- och ekonomiministern INGEMAR MUNDEBO erhöll ordet för att besvara Bertil Jonassons (c) den 18 oktober anmälda fråga, 1978/79:50, och anförde:

Herr talman! Bertil Jonasson har frågat mig om jag är beredd att medverka till möjlighet till förlängd och förhöjd insättning på skogskonto eller till skattelindringar av annat slag för att underlätta bekämpningen av granbarkborren.

Vid insektsangrepp av den omfattning det här gäller är skogsägarna skyldiga att vidta de bekämpningsåtgärder som skogsstyrelsen föreskriver. För bekämpningsarbetet utgår statligt stöd. I detta sammanhang kommer också skattereglerna in i bilden.

Inom budgetdepartementet utarbetades i våras en promemoria om skogsbeskattningen. Promemorian innehåller bl. a. ett förslag om att en större del av skogsintäkterna skall få sättas in på skogskonto om avverkningen eller rotförsäljningen har föranletts av insektsangrepp eller andra skador på skogen. Enligt förslaget skall den förhöjda insättningsrätten få tillämpas om skogsvårdsstyrelsen intygar att skogsuttaget har föranletts av en omfattande skada på skogen. Reglerna föreslås bli av permanent karaktär. Någon särskild lagstiftning vid varje skadetillfälle skall således inte behövas.

Promemorian har nu remissbehandlats. Förslaget om förhöjd insättningsrätt på skogskonto i skadefallen har mottagits positivt.

Jag delar Bertil Jonassons uppfattning att den som till följd av insektsangrepp tvingats till onormalt stora uttag av skog skall behandlas förmånligare vid beskattningen än f. n. Det är alltså angeläget att skattereglerna vid framtvungade skogsuttag ändras. Frågan bereds inom regeringskansliet. Det är min förhoppning att det skall visa sig möjligt att inom en snar framtid förelägga riksdagen ett förslag i frågan.

BERTIL JONASSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Granbarkborrens utbredning och skadegörelse i norra Värmland har blivit en katastrof för skogsbruket där. Eländet är dessutom på väg att sprida sig åt flera håll. Skogsägarna har redan gjort stora ekonomiska förluster, men också samhället drabbas därav.

Enligt skogsvårdslagen är skogsägarna skyldiga att vidta åtgärder mot insektsskadornas spridning. Olika sorters åtgärder har vidtagits i samarbete med skogsvårdsstyrelserna, och pengar har ställts till skogsägarnas förfogande, men mera behövs. Enligt vad jag har erfårit är väl jordbruksminister

*Om åtgärder mot
barkborreskador
i Värmland*

Enlund i norra Värmland i dag och ser på barkborreskadorna. Alla tänkbara åtgärder för att bekämpa skadorna bör vidtas.

En åtgärd är att så snabbt som möjligt avlägsna skadad eller hotad skog. Den metoden är prövad med framgång, vilket jag kan vitsorda då jag själv har erfarenhet av den. Våra skatteregler bromsar emellertid möjligheterna att gå fram på den vägen. De skogsägare som måste avverka nästan all sin skog för att hindra angreppens spridning – vilket alltså även skulle vara till nytta för många andra – drabbas nämligen av att de på grund av det nuvarande skattesystemet får betala nästan allt i skatt för sin skogslikvid. Insättningsmöjligheterna på skogskontot måste vidgas, dels genom större insättningsrätt, dels genom att pengarna får stå inne längre tid. Skogsvårdsåtgärderna kostar pengar en lång tid, kanske 20–30 år efter en avverkning. Men det bör väl också kunna tänkas andra skattelättnader.

Hur många gånger jag har motionerat i den här frågan vet jag inte. Och hur många frågor jag har ställt håller jag inte heller räkning på. Den socialdemokratiska regeringen ställde sig alltid kallsinnig till den här frågan. Jag beklagar, men det måste fällas en hård dom över att man i det här avseendet inte har kunnat framlägga förslag tidigare. Det har i allra högsta grad varit nödvändigt.

Nu har budgetministern lämnat ett förslag som är rätt positivt. Men jag vill ställa tre tillägsfrågor:

1. Kommer detta beslut att fattas i så god tid att ikraftträdandet kan ske den 1 januari 1979?
2. Blir det ingen förlängd kontotid? Det är ju nödvändigt.
3. Kan man inte tänka sig någon ytterligare skattestimulans för att komma till rätta med dessa problem?

Budget- och ekonomiministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! De två senare frågorna skulle jag inte gärna vilja svara på nu, eftersom vi f. n. arbetar med de förslagen. Det vore inte riktigt av mig att innan det beredningsarbetet är fullföljt ta ståndpunkt i de frågorna.

Däremot vill jag svara på den första och den kanske väsentligaste frågan, nämligen fr. o. m. vilken tidpunkt jag räknar med att nya regler skall börja gälla. Svaret är att min utgångspunkt är att de nya reglerna skall kunna tillämpas fr. o. m. 1979 års taxering.

BERTIL JONASSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka budgetministern för ett positivt svar på min fråga om ikraftträdandet. Det är nödvändigt att det kommer senast den 1 januari 1979. Vi har inte råd att vänta längre med ikraftträdandet, och vi kan inte invänta ytterligare utredningar.

När det gäller frågan om kontotiden vill jag gärna säga att det är många som har haft skogskontoinsättningar i anledning av granbarkborreskador under så lång tid att snart tio år har gått. Då faller de gamla kontona ut, vilket bromsar nya avverkningar och innebär katastrof för skogsägarna. Därför är det nödvändigt att även det problemet löses så snart som möjligt. Jag kan förstå

att budgetministern i det avseendet inte kan ge direkt svar, men det går inte att vänta längre med lösningen på det problemet. Den måste komma ganska snart, och jag vill gärna ställa frågan: Kan det tänkas att den kommer innan de första kontona skall beskattas? Vi skall veta att eländet började ungefär 1969.

Nr 26

Tisdagen den
7 november 1978

---

*Om åtgärder för
att garantera sys-
selsättningen i
Gävle*

Budget- och ekonomiministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Jag räknar med att inom en snar framtid kunna framlägga ett förslag för riksdagen och att det skall kunna bli giltigt fr. o. m. 1979 års taxering. Men låt oss, eftersom det handlar om en ganska snar framtid, vänta med ett resonemang om innehållet i och omfattningen av det förslaget. Jag vill inte i dag ta ståndpunkt till enskildheterna i det. Men jag kan försäkra att den utgångspunkt som jag har i arbetet med den här propositionen är att det är angeläget att skattereglerna ändras så att vi får en förmånligare beskattning än vad vi har i dag i de för många skogsägare besvärande situationer som är bakgrunden till Bertil Jonassons fråga.

BERTIL JONASSON (c):

Herr talman! Jag skall inte pressa budgetministern ytterligare – jag förstår mycket väl hans situation i det här fallet. Men jag är tacksam för att budgetministern gett ett löfte att frågan skall behandlas så snart som möjligt, och jag vill gärna understryka att det är nödvändigt att så kommer att ske. Det skulle vara bra om man övervägde även andra möjligheter för att åstadkomma lättnader. Det är nödvändigt om man skall komma till rätta med sådana katastrofer som vi drabbas av uppe i Nordvärmland.

Till sist vill jag än en gång, herr talman, säga ett ärligt och uppriktigt tack till budgetministern. Det är bra att det kommer ett förslag till ändrade skatteregler. Det löser i varje fall problemet till en början, om de större kontoinsättningarna får ske senast från den 1 januari 1979. Jag tackar än en gång för det svaret.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 9 Om åtgärder för att garantera sysselsättningen i Gävle

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöll ordet för att besvara Bertil Måbrinks (vpk) den 18 oktober anmälda fråga, 1978/79:35, till industriministern, och anförde:

Herr talman! Bertil Måbrink har frågat industriministern vilka åtgärder han tänker vidta för att förhindra Esseltes och Gävle Varvs nedläggningar och konkret garantera sysselsättningen.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Esselte tillverkar vid sin enhet i Gävle olika typer av skrivblock och liknande produkter. Motsvarande tillverkning sker också vid andra företag i

Tisdagen den
7 november 1978

*Om åtgärder för
att garantera sys-
selsättningen i
Gävle*

Sverige, inte bara inom Esselte. Genom ökande konkurrens från utländska tillverkare har tillverkningen – enligt de uppgifter jag har fått – blivit förlustbringande. Också den inhemska konkurrensen är stor. Efter vederbörligt samråd med berörda fackliga organisationer har Esselte kommit fram till att verksamheten i Gävle måste avvecklas. Därigenom sker en anpassning av den inhemska produktionskapaciteten så, att den bättre överensstämmer med möjligheterna för Esselte och andra svenska tillverkare att till rimliga priser sälja produkterna.

Nya AB Gävle Varv försattes i konkurs i början av september. Varvet har tidigare, år 1969, genomlevt en kris. Den gången kunde krisen i stort sett avvärjas genom att en ny ägare kom till och genom att verksamheten delvis kunde omstruktureras. Regeringen medverkade då med lokaliseringssöd.

Bekymren för Gävle Varv, som nu lett till bolagets konkurs, har varit kända under snart ett år. Många krafter har under denna tid varit i gång för att försöka rädda företaget undan konkursen och sörja för fortsatt sysselsättning för de anställda. Industridepartementet har aktivt deltagit i räddningsförsöken. En konkurs kunde dock inte undvikas.

Ansträngningarna att finna lösningar för fortsatt sysselsättning för den berörda personalen fortgår. Jag hoppas att dessa ansträngningar skall leda till resultat så att flertalet av de anställda kan få fortsatt arbete. Konkreta förhandlingar förs på olika håll, men det är för tidigt att uttala sig om vad dessa kan leda till.

BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

250 människor i Gävle står inför det omedelbara hotet att mista sina arbeten. Det gäller alltså Esselte och Gävle Varv. I båda fallen handlar det om samvetslösa kapitalägare. Vinsten vid Esseltes Gävlefabrik är 11 %. Det är alltså ingen förlustbringande produktion. De uppgifterna har lämnats av företaget. Men kupongklipparna, eller aktieägarna, vill ha 20 %. Resultatet blir att man offrar de människor som har långvarig tjänst bakom sig i företaget. Det finns arbetare som har över 30 års tjänst i Esseltes Gävlefabrik. Man offrar de 33 kvinnorna, av vilka flera ensamstående med barn. Hur skall dessa människor få nytt arbete i Gävle eller någon annanstans i länet?

5 000 kvinnor i Gävleborgs län önskar få ett arbete, men det finns inget. Vart skall de 180 vid Gävle Varv ta vägen? Kapitalisternas sociala ansvar sträcker sig så långt som till kupongklipparna men inte längre. Det har människorna i Gävleborgs län fått uppleva under en lång tid. Esselte har tjänat och tjänar enorma summor. Esselte sväller alltmer ut utomlands. Begärliga länder för Esselte är länder med frizoner, alltså mer eller mindre fascistiska länder, där arbetarnas rättigheter inte existerar. Inom parentes kan sägas att Esseltekoncernen dessutom nu förbereder en organisationsplan för att undandra utlandsdelarna av sin verksamhet all insyn och kontroll från svensk sida, bl. a. fackets.

Herr Wirtén har inte givit några som helst svar till de 250 människorna i

*Om åtgärder för
att garantera sys-
selsättningen i
Gävle*

Gävle. Vad har regeringen att erbjuda dem? Jag anser att två minimikrav bör kunna ställas. Det är att regeringen nu ser till att verksamheten i Gävle fortsättes och utvidgas på bekostnad av företagets utlandsdelar. Gävlefabriken är dimensionerad så att man där kan sysselsätta 250 personer. När det gäller Gävle Varv måste regeringen också där ta sitt ansvar, så att inga avskedanden sker. Det ansvaret kan tas på det sättet att regeringen går in med sysselsättningsgarantier tills alternativt produktion garanteras.

Det är två konkreta förslag till åtgärder som jag anser att man måste vidta. Vad anser herr Wirtén därom? Är han beredd att medverka till att ta dessa initiativ och inte bara ge allmänna löften utan konkret inriktning, ty det hjälper inte de människor som nu hotas av att slängas ut från sina jobb.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Förutsättningen för att man skall kunna bedriva ett företag är ju, Bertil Måbrink, att det tillverkar en produkt som går att sälja. Uppenbarligen har man här fått en överkapacitet och marknaden har sviktat för Esselteenheten i Gävle. De rapporter som kommit mig till del och som finns i regeringens kansli visar ett klart underskott på Gävleenheten.

Sedan går Bertil Måbrink över till att resonera om lösningar som i verkligheten inte är möjliga, eftersom de inte står i överensstämmelse med den lagstiftning som vi har i vårt land. Det finns inte någon förutsättning för att tvinga företag som investerat utomlands att ta tillbaka dessa investeringar och investera här. Bertil Måbrink vet mycket väl att varje gång som en utflyttning av kapital till andra länder sker blir det en noggrann prövning, där även löntagarsidan har möjlighet att göra sin röst hörd.

Får jag också svara på den fråga Bertil Måbrink följde upp med och som gällde vad regeringen kunde göra. Jag har redan sagt att vad gäller Gävle Varv fortgår resonemang om möjligheten att kunna få fram en ny verksamhet som fortsättning på den metallindustri som finns där och som inte har så många år på nacken. Jag redovisade i mitt svar att det så sent som 1969 var kris inom företaget. Med statsmaktens bistånd fick man då i gång verksamheten. Det är min förhoppning att så skall kunna ske ännu en gång och att de förhandlingar som pågår skall leda till ett positivt resultat.

Gävleborgs människor lämnas inte utan intresse från regeringens sida. Bertil Måbrink vet mycket väl att vi satsar hårt på arbetsmarknadspolitiska åtgärder inom detta område såväl som i andra delar av Sverige. När företag tvingas att upphöra skall arbetsmarknadspolitiken gå in och hjälpa till.

BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Det är ett något märkligt resonemang som Rolf Wirtén för här. Han säger att blocktillverkningen vid Esselte i Gävle inte är lönsam. Men förklara då för mig: Varför kör man i flerskift vid Gävlefabriken om produkten inte skulle vara lönsam? Man talar i dag t. o. m. om att få till stånd ytterligare ett skift – det är en uppgift jag fått i dag. Om företaget utvidgar och kör för brinnande livet med sin tillverkning av block i Gävle, hur kan det då vara möjligt att produkten inte skulle vara lönsam? Den måste ju vara

Tisdagen den
7 november 1978

*Om åtgärder för
att garantera sys-
selsättningen i
Gävle*

lönsam, Rolf Wirtén.

Jag har sagt att vinsten är 11 % enligt företagets uppgifter. Och den kanske är större, för vi vet ju hur företagen kan laborera med vinstbegreppet. De uppgifter som Rolf Wirtén har kan faktiskt inte stämma – om det nu beror på dåliga uppgiftslämnare eller något annat.

Visst är det riktigt, Rolf Wirtén, att AMS måste träda in i de här situationerna – jag ifrågasätter inte det. När kapitalägarna inte visar något socialt ansvar måste naturligtvis myndigheterna göra det. Men det är inte AMS-åtgärder år ut och år in som människorna önskar sig – det vet vi ju – utan det är ett meningsfullt arbete eller ett jobb i produktionen som de vill ha.

Här visar det sig hur kapitalägarna gör. De berövar människorna jobben, flyttar jobben utomlands. Och jag ifrågasätter uppgiften att de fackligt anslutna skulle ha stort inflytande när det gäller utlandsetableringar. På vilket sätt skulle de ha det, Rolf Wirtén? Mig veterligt har människorna i Gävle inte haft något som helst inflytande över Esseltes allt större utbredning utomlands i frizonerna. Har Grafiska fackförbundet haft något inflytande? Jag anser att förbundet inte haft det, så då får Rolf Wirtén tala om på vilket sätt förbundet haft inflytande och godkänt utlandsetableringarna.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Jag redovisar, Bertil Måbrink, att företagsenheten går med förlust, och det är vad vi nu får acceptera. Och företaget har gjort så stor förlust att det inte klarar sig på marknaden i Sverige. Dessutom är det en tilltagande importkonkurrens från flera länder i vår närmaste omvärld i fråga om just den produkt det gäller. Det är i och för sig inte produkten som är omöjlig att producera med lönsamhet, utan svårigheten gäller den överkapacitet som tydligen finns på det här området.

När det gäller utlandsetableringar har jag bara att konstatera att om man skall föra ut kapital från landet så sker det genom reglering via riksbanken och valutastyrelsen, och där finns det en representation som motsvarar vad jag redovisade i mitt tidigare inlägg.

BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag skall inte argumentera mer om den "förlustbringande" verksamheten. Jag har redovisat en ökning av antalet skift i Gävle och att man kör för brinnande livet med blockproduktionen där. Det kan väl inte vara tecken på att verksamheten går med förlust? Och jag har redovisat siffran 11 % i vinst – det är företagets uppgift.

(Arbetsmarknadsministern Rolf Wirtén: Det är fel.)

Det är inte alls fel – det är på detta sätt. Men företaget vill ha 20 % i vinst, och det är aktieägarnas krav. Vinsten är alltså inte tillräckligt stor.

Sedan vet vi att det är så som Rolf Wirtén säger, att riksbanken godkänner att man får föra ut kapital. Men vilken är Rolf Wirténs uppfattning om detta med tanke på vad Esselte håller på med, etablering i frizonerna? Anser inte Rolf Wirtén att vi måste börja få ett stopp på det här?

Jag efterlyser igen svar på frågan på vilket sätt fackföreningarna och de fackliga organisationerna har inflytande över kapitalexporten, som Rolf Wirtén sade för en stund sedan. På vilket sätt har de inflytande? Har grafikerna fått vara med att godkänna Esseltes utlandsetableringar?

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Det är en stor fråga som Bertil Måbrink nu tar upp i samband med sin fråga om Esselte i Gävle, nämligen huruvida våra stora svenska företag skall kunna etablera sig utomlands och de villkor som gäller för utförande av kapital från Sverige. För att diskutera den krävs ett annat tillfälle än en frågestund här i kammaren. Min uppfattning är naturligtvis att de som vakar över utlandsetableringarna skall göra det i enlighet med Sveriges och våra löntagares intressen. Det är också det som sker i valutastyrelsen.

BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Det är riktigt att det är en stor fråga, men den hör hemma i detta sammanhang.

Varken jag eller de anställda vid Esselte i Gävle har fått något besked om vad de 60–65 anställda vid Esselte i Gävle – tydligen godkänner Rolf Wirtén och den folkpartistiska regeringen Esseltes handlingssätt här – skall få för sysselsättning. Vad har den folkpartistiska regeringen att erbjuda dem, Rolf Wirtén? AMS-åtgärder – ja, de är naturligtvis nödvändiga för tillfället. Men vad skall de få för sysselsättning på lång sikt? Jag nämnde de 33 kvinnorna. Vad har Rolf Wirtén att säga till dem konkret?

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Jag har sagt att vi skall försöka få till stånd en fortsatt produktion för dem som är verksamma inom Gävle Varv. Jag hoppas att förhandlingarna skall gå i lås.

När man ställs inför en friställning – som tydligen blir nödvändig i Gävle – är det, som Bertil Måbrink också medger, nödvändigt att göra arbetsmarknadspolitiska insatser. Och det skall ske också i detta fall. Låt mig bara för Bertil Måbrink redovisa att vi i Gävleborgs län under 1978 faktiskt satsat så mycket som 131 milj. kr. på beredskapsarbeten. Det visar vad regeringen vill göra för att hjälpa människor som inte har sitt jobb kvar. Den politiken kommer vi att fortsätta, samtidigt som det naturligtvis gäller att få till stånd en offensiv näringspolitik som ger möjligheter till nyetableringar och nya jobb inom Gävleborgs län liksom inom Sverige i stort. Men det är ett problem som inte går att lösa från den ena dagen till den andra. Det gäller därför att under övergångstiden satsa på arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag har inte, Rolf Wirtén, ifrågasatt AMS-åtgärderna. Jag är väl medveten om att man tvingats sätta in stora resurser i Gävleborg för att ta hand om de människor som har slagits ut.

Beredskapsarbeten är också tillfälliga åtgärder. Det är det långsiktiga

*Om åtgärder för
att garantera sys-
selsättningen i
Gävle*

*Om åtgärder med
anledning av den
hotande krisen
inom gummiindu-
strin i Helsingborg*

perspektivet jag efterlyser. Där har varken den tidigare borgerliga regeringen eller den folkpartistiska regeringen kunnat visa på någonting. Vad som händer hela tiden – i Gävle och i länet i övrigt – är att det ständigt försvinner en massa industrijobb. Det kommer inga nya industrijobb i stället. Där har ni inte någon som helst politik att visa på. Och inte heller när det gäller de 65 människorna vid Esselte. Ni har ingenting annat att erbjuda än AMS-åtgärder för att hjälpligt klara situationen när de sparkas ut från sina jobb. Men jag tror inte de nöjer sig med det. AMS-åtgärder är bra, men de vill ha ett jobb, känna att de gör en insats, för så fungerar människorna.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 10 Om åtgärder med anledning av den hotande krisen inom gummiindustrin i Helsingborg

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöll ordet för att i ett sammanhang besvara dels *Jörn Svenssons* (vpk) den 18 oktober anmälda fråga, 1978/79:36, till industriministern, dels *Hans Petterssons* i Helsingborg (s) den 24 oktober anmälda fråga, 1978/79:67, och anförde:

Herr talman! Hans Pettersson i Helsingborg och Jörn Svensson har ställt frågor om utvecklingen vid Tretorn AB.

Jörn Svensson tar upp behovet av stöd till Tretorn, medan Hans Petterssons fråga rör behovet av kontroll av ett sådant stöd. Jag besvarar, efter samråd med cheferna för handels- och industridepartementen, båda dessa frågor i ett sammanhang.

Riksdagen godkände under våren 1978 två avtal mellan staten och Tretorn AB. I det ena avtalet förband sig Tretorn att mot ett försörjningsberedskapslån på 25,5 milj. kr. under perioden 1978–1981 upprätthålla viss produktionskapacitet av bl. a. gummistövlar. I det andra avtalet förband sig företaget att mot ett sysselsättningsbidrag på 5,6 milj. kr. dämpa takten i de sysselsättningsminskningar som var nödvändiga för att säkra företagets fortsatta verksamhet.

Sedan dessa avtal ingicks har förutsättningarna för företagets verksamhet försämrats avsevärt. Under sommaren meddelade företaget att man inte kunde uppfylla villkoren i avtalen, som därmed har förfallit. Några pengar har inte betalats ut.

Enligt den rekonstruktionsplan som företaget nu upprättat behöver sysselsättningen minskas med drygt 500 personer, varav 460 i Helsingborg. Företaget har begärt statligt stöd i form av industrigarantilån för att genomföra denna omstrukturering.

Regeringen är inte beredd att bevilja Tretorn statligt likviditetsstöd i form av industrigarantilån. Enligt förordningen skall sådana lån i första hand ges för att främja utvecklingen av små och medelstora industriföretag. Jag anser, att företaget genom omDispositionering av egna resurser samt det bistånd som man bör kunna påräkna från sina normala kreditgivare skall kunna säkra det

---

*Om åtgärder med
anledning av den
hotande krisen
inom gummiindu-
strin i Helsingborg*

likviditetsbehov som omstruktureringen kräver.

Under förutsättning att Tretorn kan lösa sina likviditetsproblem på den allmänna kreditmarknaden avser regeringen att förelägga riksdagen förslag om ett nytt avtal för att säkra gummistövelproduktionen. Därvid kommer regeringen också att föreslå att tidigare anvisade medel får användas i enlighet med syftet i det ursprungliga sysselsättningsavtalet.

Förslaget till nytt sysselsättningsavtal innebär att företaget – utöver 2,9 milj. kr. som man redan uppfyllt villkoren för enligt det ursprungliga avtalet – skall få 2,1 milj. kr. för att upprätthålla sysselsättningen för 75 personer vid blandnings- och bollbeklädnadsenheterna under hela 1979. Företaget har vidare förklarat sig berett att upprätthålla verksamheten vid blandningsenheten t. o. m. år 1981, eller så länge det föreslagna gummistövelavtalet kommer att löpa. De fackliga organisationerna vid företaget har tillstyrkt avtalsförslaget.

När det gäller Hans Petterssons fråga om importverksamheten vill jag framhålla att det inte kan vara rimligt att i samband med stöd till produktion inom ett företag försöka hindra just detta företag att bedriva annan verksamhet, som är öppen för alla andra företag. Dessutom är det så, att en stor del av de sysselsatta inom Tretorn är direkt beroende av handelsverksamheten.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Tretorn i Helsingborg är en gammal klassisk Skåneindustri, och dess läge är allvarligt. Hundratals människor hotas nu i sin försörjning. Till stor del är det människor för vilka det råder särskilda svårigheter på arbetsmarknaden. I västra Skåne är arbetsmarknaden i dag oerhört kärv. Och den som är kvinna, medelålders och industriarbetare står överallt sist i köerna. Därför skulle jag vilja utveckla min fråga till arbetsmarknadsministern: Vad händer nu vid Tretorn?

Tretorn har tidigare erhållit statligt stöd. Varför blev då läget ändå så dåligt? Vad användes det stödet till? Gummiindustrin har ju haft välkända strukturproblem och tvingats till omfattande förändringar. Vad har Tretorn genomfört för förnyelse? Dess anläggning är i dag en gammal, sliten och ur arbetsmiljösynpunkt dålig fabrik. Varför gick inte staten in för en förnyelse när stödet gavs? Det har ju länge stått klart att den traditionella inriktningen skulle skapa problem.

Nu svänger i stället regeringen om och lämnar Tretorn mer eller mindre åt sig självt och betraktar nedskärningarna som oundgängliga utan att ens diskutera dem. Man överlämnar de anställda helt och hållet i de privata bankernas händer, för det är på dem likviditetsproblemet nu hänger enligt Rolf Wirtén. Det är också typiskt att Rolf Wirtén här inte vill diskutera det som kanske vore en kärnfråga i dag, nämligen ägandeförhållandena. Det är ju de som är roten och upphovet till att det går som det går.

Alla städer i Västskåne är nu förbundna med vacklande företag och branscher. Vad finns det för planer på långsiktiga insatser för denna region,

Tisdagen den
7 november 1978

*Om åtgärder med
anledning av den
hotande krisen
inom gummiindu-
strin i Helsingborg*

där Helsingborg är beläget? Och vad blir det av dem som, enligt arbetsmarknadsministern, oundgängligen kommer att slås ut från Tretorn, slås ut från jobb som de kanske haft under större delen av sitt liv? Vilken framtid väntar dessa Tretornarbetare den dag fabriksportarna slutgiltigt har slagits igen bakom dem? Rolf Wirtén talar om det nödvändiga i att skära ner arbetsstyrkan, men vad har han som arbetsmarknadsminister för program för alla dem som skall köras ut?

HANS PETTERSSON i Helsingborg (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Anledningen till min fråga är just utvecklingen vid Tretorns gummiindustri i Helsingborg som tyvärr bara pekar åt ett enda håll, nämligen åt en nedläggning av fabriken.

Företaget har under några år fått statligt stöd för sin tillverkning av bl. a. stövlar. När stödet inrättades – det var den socialdemokratiska regeringen som gjorde det – bestämdes att stövlar till ett antal av 650 000 par per år skulle tillverkas av beredskapsskäl.

Ungefär samtidigt beslutade regeringen om en importreglering av skor: detta naturligtvis för att uppnå en viss balans mellan den inhemska produktionen och importen av liknande artiklar. Vad som sedan hänt är att man skurit ned ambitionsnivån från 650 000 par till 400 000 par per år.

Det första den borgerliga trepartiregeringen gjorde var att slopa importregleringen, vilket naturligtvis inneburit en högre import. Vi importerar i dag 70–75 % av vårt behov av gummistövlar. Detta innebär givetvis en lägre produktion.

Meningen med stödpengarna skulle naturligtvis ha varit att man kunde bibehålla produktionen och att de anställdas jobb skulle tryggas. Men så har ingalunda blivit fallet. Så sent som för en månad sedan varslades 460 anställda om uppsägningar från sina jobb. Ingen tror att det stoppar med detta. De fackliga företrädarna från Fabriksarbetareförbundet, Arbetsledareförbundet och Industritjänstemannaförbundet som deltagit i förhandlingarna om företagets framtid tvivlar inte ett ögonblick på att företagsledningens slutmål är att lägga ner produktionen vid fabriken i Helsingborg.

Jag har riktat tre frågor till arbetsmarknadsministern. Den första har jag fått svar på. Arbetsmarknadsministern säger att man inte skall hindra företag att bedriva annan verksamhet som är öppen för alla andra företag. Detta är ju ingen annan verksamhet. Det gäller här import av gummistövlar från lågprisländer vilka direkt konkurrerar med den del som vi av beredskapsskäl lämnar statligt stöd till. Jag vill på nytt fråga: Anser arbetsmarknadsministern att detta är riktigt?

Den andra frågan är: Har staten någon form av kontroll över hur stödpengarna har använts?

Den tredje frågan är: Om nu stödpengar skall användas, kommer då arbetsmarknadsministern att medverka till att samhället och de anställda får kontroll över dessa?

Jag vill upprepa dessa frågor.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! De frågor som Hans Pettersson här på nytt reser har jag svarat på, som han konstaterade. Men jag skall gärna ytterligare utveckla svaren något. Man kan inte direkt förhindra Tretorn att bedriva handel med importvaror. Det tillåts för skobranschen och för den delen också för tekobranschen i stort. Man kan då naturligtvis inte göra några direkta begränsningar för det ena eller det andra enskilda företaget, utan de generella regler som gäller måste också gälla för Tretorn. Något annat skulle vara orimligt.

Vad vi här försökt att göra är att på bästa möjliga sätt ha en kontroll över de pengar som går in i företaget. Jag vill erinra om att staten satt in en representant i stövelbolaget för att bevaka hur man sköter de medel som kommer från den offentliga sektorn, från staten. Där finns naturligtvis också hela tiden löntagarepresentanter som följer styrelsens arbete och verksamheten inom företaget i stort. Det är självklart att dessa har intresse av att de pengar som man går in för att stödja sysselsättningen med används på bästa möjliga sätt. Jag tror att Hans Pettersson och jag är överens om att det är den målsättningen löntagarna har.

Med det statliga stödet till Tretorn – jag har redan i mitt svar sagt att det främst gäller stövelproduktion av beredskapsskal – vill vi hjälpa de människor som är särskilt utsatta i den omstrukturering som nu är på gång, människor som måste lämna företaget. Med hjälp av sysselsättningsstödet kan omstruktureringen ske i långsammare takt.

Däremot har jag sagt att vi inte är beredda att gå in med ytterligare pengar i form av industrigarantilån. Det är en stödform som i första hand är avsedd för mindre och medelstora företag. Och det finns f. ö. tillgångar inom Tretorn-koncernen som jag tror man kan realisera för att klara den omstrukturering som är nödvändig. Det avgörande är att man hjälper företaget på ett sådant sätt att det får en bättre framtid. Det innebär inte alltid nya statliga pengar som kanske snabbt förbrukas. Viktigare är att framtvinga en lösning som tryggar sysselsättningen på sikt för de anställda.

Detta är det mål som vi har för vår politik gentemot Tretorn, och jag hoppas att det respekteras av såväl Jörn Svensson som Hans Pettersson.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Jag kan inte se annat än att de arbetande vid Tretorn här faktiskt är offer för en sorts orimlig lösning som är produkten av en, skulle jag vilja säga, i detta fall typisk manchesterliberal och marknadsorienterad närings- och industripolitik. Denna orimliga lösning består däri, att så länge regimen vid Tretorn är vad den är och gör vad den gör kan inte staten ställa upp. Men man drar inte av det slutsatsen att man bör ersätta den regimen och att man bör gå in för en sancering under statlig styrning eller i statlig regi eller under statligt ansvar, utan man håller sig då bara borta och låter saker och ting falla samman.

Jag fick heller inget svar på det som var min konsekvensfråga, nämligen hur det skall gå för dem som nu enligt Rolf Wirtén oundgängligen måste

kastas ut. Och det blir fler än de 460 som det talas om i svaret, som Hans Pettersson mycket riktigt har påpekat.

Vi vet att det finns inga jobb för dem att få i Landskrona, Malmö och Ängelholm. De tre städerna är alla associerade med akuta egna svårigheter. Vi vet också att det här handlar om människor som ofta diskvalificeras och diskrimineras i arbetslöshetskön.

Vad skall det bli av de människorna? Skall de få förtidspension eller någon annan form av drastisk nedskärning av sin levnadsstandard? De kräver ett svar. De måste få veta vilken deras framtid blir, när fabriksportarna har slutit sig – för att portarna skall slutas bakom dessa människor är tydligen en oundviklig utveckling som Rolf Wirtén och den folkpartistiska regeringen helt och hållet är beredd att acceptera.

HANS PETTERSSON i Helsingborg (s):

Herr talman! Jag har tacksamt noterat det som arbetsmarknadsministern nu sade om kontrollen av de eventuella stödpengar som kommer att skickas in i företagen, och jag förutsätter att de fackliga företrädarna och samhället kommer att utöva denna kontroll.

Utöver vad Jörn Svensson sagt vill jag påpeka att det har under årens lopp från Tretornledningens sida värvats mycket folk från Jugoslavien och Grekland. Man har haft arbetsförmedlingskontor på de aktuella platserna för att locka hit dessa människor, och de kommer, plus dem som Jörn Svensson har nämnt, att hamna i en mycket besvärlig situation.

I fråga om bolltillverkningen, som också har diskuterats när det gäller stödåtgärderna, så har man ju för sig att flytta den till Irland. Man vill flytta arbetet med beklädnaden av bollarna till Irland därför att man skulle få en bättre lönsamhet där. Genom insatser från styrelsen för teknisk utveckling har det emellertid tillverkats en maskin med vilken bollarna kan kläs, och man skulle alltså kunna komma ifrån den höga arbetskostnaden.

Jag hade möjlighet att häromdagen ställa en direkt fråga till arbetsledningen, hur man tänkte göra med detta. Det kunde jag inte få något svar på. Men jag vill att myndigheterna bevakar denna fråga, så att man inte hux flux har bollbeklädnadsmaskinen, som är tillverkad för STU-pengar, stående i Irland för att där klä tennisbollar.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Att Tretorn har kommit i detta besvärliga läge, som jag tror både Jörn Svensson och Hans Pettersson är helt klara över, beror framför allt på att det har blivit omöjligt för Tretorn att producera lättgummiskor till samma kostnader som konkurrenternas. Det är den stora biten som faller ur. Däremot är det nödvändigt av beredskapsskäl att upprätthålla stöveltillverkningen – den har vi också med statliga hjälpinsatser försökt säkerställa, och det kommer vi att fullfölja.

Men Jörn Svensson är inte nöjd med att människor då friställs av den anledning jag nyss angav, och han frågar: Vad skall arbetsmarknadsministern göra? Ja, det första man skall göra när en kris uppstår i ett företag är att försöka

*Om åtgärder med
anledning av den
hotande krisen
inom gummiindu-
strin i Helsingborg*

få det på fötter igen, att möta den akuta svårigheten. Man skall inte bara sluta porten bakom människorna när de friställs, som Jörn Svensson försöker göra gällande att vi gör. Vi ger vidare ett sysselsättningsstöd som möjliggör för länsarbetsnämnd och arbetsförmedlingar i Helsingborg att få mer tid att placera personalen i jobb som är mera morgondagsinriktade och som kan ge trygghet på sikt. Det är på detta sätt vi nu satsar de fem miljonerna, och vi har särskilt satsat på de grupper som har speciella svårigheter – jag tänker på de medelålders kvinnor som både Hans Pettersson och Jörn Svensson har talat om.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Det hade i och för sig funnits en hel del att säga om hur man hade kunnat förändra produktionen vid denna gamla och delvis mycket nedslitna fabrik, men tyvärr har man väl kanske försuttit många chanser i det läget på grund av den bristande insynen. Jag skall därför återigen koncentrera mig på att pressa Rolf Wirtén på mer konkretisering.

Han talar nu i mycket allmänna arbetsmarknads- och näringspolitiska termer, men denna fråga gäller en lokal arbetsmarknad, där Helsingborg är oerhört kringskuret på grund av att det finns liknande kriser och bekymmer i Landskrona, Ängelholm, Malmö och på andra håll. Jag skulle då vilja ha mera besked om vad det konkret kommer att röra sig om. Vilka program eller linjer för konkreta åtgärder finns det som regeringen kan tänka sig? Några nya jobb tillkommer ju knappast i den här regionen. Vad kommer att hända med människorna?

HANS PETTERSSON i Helsingborg (s):

Herr talman! Arbetsmarknadsministern nämnde lättgummiskotillverkningen och konkurrensen från utlandet på det området. Nu hade man ju på Tretorn forskat fram en väldigt fin lättgummisko som blev mycket omtyckt och såldes i stora mängder. Patentet och tillverkningsrätten såldes till Colgate i USA för 25 milj. kr., och man frånhände sig därmed möjlighet att själv tillverka en liknande sko – det ingick nämligen i kontraktet att man inte skulle göra detta.

Jag vill slutligen säga att vi skall vara mycket rädda om kunskaperna hos den arbetarkår som finns på Tretorn i dag. Fler och fler industrier av detta slag läggs ned. Om vi kommer i en prekär situation av en eller annan anledning tror jag vi står oss mycket illa om vi lägger ned tillverkningen i Helsingborg. Därför vill jag hemställa att vi mycket noga bevakar vad som kommer att ske vid Tretorns fabriker i Helsingborg.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Det viktigaste just nu är att på olika sätt förnya Tretorn, så det blir ett företag som kan möta morgondagen med konkurrenskraft, ett företag som ger trygga jobb åt dem som blir kvar efter den omorganisation som är på väg.

Punkt två är, som jag redan har svarat Jörn Svensson, att hjälpa dem som

Tisdagen den
7 november 1978

*Om sysselsättning-
en vid ammuni-
tionsfabriker i
Åmotfors och
Karlsborg*

friställs enligt den plan som är redovisad av företagsledningen efter samråd med facket, att hjälpa dem ut på – jag erkänner det gärna – en besvärlig arbetsmarknad i Helsingborgsområdet. Men jag är övertygad om att den förbättring i svensk ekonomi som vi nu kan notera så småningom kommer att leda till en ökad efterfrågan på arbetskraft och därmed skapas bättre möjligheter för dessa människor att få en alternativ sysselsättning som de kan trivas med.

Vi har särskilt satsat på de två punkter där vi vet att det är svårast att göra omplaceringar. Det gäller, såsom Hans Pettersson tidigare var inne på, gummiblandningsavdelningen och bollbeklädnadsavdelningen. De som arbetar på dessa båda avdelningar har särskilt svårt att finna en alternativ sysselsättning, och de får genom den överenskommelse som är på väg en fortsatt sysselsättning, i varje fall under 1979 och vad gäller gummiblandningsavdelningen fram till 1981.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Jag är mycket missnöjd med det här mycket vagt hållna och svävande svaret. Där sägs att man från regeringens sida skall hjälpa människorna, men jag frågar: Vad skall man hjälpa dem till? Jo, man skall hjälpa dem ut på en arbetsmarknad där man vet att det inte finns några jobb och där de här människorna har speciella svårigheter. Under nuvarande omständigheter är det enligt min mening inte att räkna med att man skall kunna placera dem, det är knappast möjligt. Därför tycker jag det är felaktigt att i allmänna ordalag inge dem denna typ av förhoppningar.

Vad som skulle behövas men som naturligtvis strider mot all klassisk liberal näringspolitik, det vore att staten hade ett produktivt industriprogram så att man på en drabbad ort som Helsingborg och på andra drabbade orter kunde starta nya industrier – lätta, moderna sammansättningsindustrier – där man kunde erbjuda arbete till skäligen löner.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 11 Om sysselsättningen vid ammunitionsfabriker i Åmotfors och Karlsborg

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöll ordet för att i ett sammanhang besvara dels *Sune Johanssons* (s) den 18 oktober anmälda fråga, 1978/79:40, dels *Paul Janssons* (s) den 24 oktober anmälda fråga, 1978/79:65, båda frågorna framställda till försvarsministern, och anförde:

Herr talman! Sune Johansson har frågat försvarsministern om försvaret avser att lägga ut order till Norma Projektillfabrik som kan förhindra att varslade uppsägningar verkställs.

Paul Jansson har frågat försvarsministern hur en eventuell ökad beställning från försvarets sida av ammunition kan väntas påverka verksamheten vid Vanäsverken i Karlsborg och om försvarsministern är beredd att vidta

sådana åtgärder att produktionen och sysselsättningen vid statsägda Vanäsverken i Karlsborg inte försämrats.

Frågorna har överlämnats till mig. Jag besvarar dem i ett sammanhang.

Försvarets materielverk planerar att beställa finkaliberammunition under slutet av innevarande budgetår. Beställningen beräknas komma att omfatta ca 30 milj. kr. Upphandlingen kommer att föregås av sedvanligt anbudsförfarande. De inhemska ammunitionstillverkare som tidigare levererat finkaliberammunition till försvarsmakten, dvs. Norma Projektilfabrik och Vanäsverken, kommer därvid att erbjudas lämna offert.

Omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som kan behövas kan fastställas först när resultatet av upphandlingen föreligger.

SUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret.

Denna fråga, som jag i det här sammanhanget ställt till försvarsministern men som arbetsmarknadsministern utsetts till svarsmedium för, ställde jag redan till den förra försvarsministern. Regeringsupplösningen gjorde dock att frågan blev obesvarad, och därför upprepade jag den till den nye försvarsministern.

Motiven för min fråga grundar sig helt på att jag anser att regeringen måste ingripa och visa ansvar för att sysselsättningen inte sjunker ytterligare på en ort som Åmotfors.

Jag ställde f. ö. redan i våras en fråga om sysselsättningen i Åmotfors till förra industriministern, eftersom just då bondekooperationen sopade bort 140 arbetstillfällen vid Åmotfors pappersbruk. Det svar jag då fick gick ut på att den dåvarande regeringen, i vilken f. ö. den nuvarande arbetsmarknadsministern ingick, skulle göra allt för att pröva varje objekt som kunde upprätthålla sysselsättningen i Åmotfors och Eda kommun.

Men många av den förra regeringens löften uppfylldes aldrig, och detta gällde också löftet om åtgärder för att öka sysselsättningen i Åmotfors.

Herr talman! Jag förutsätter att de löften som Rolf Wirtén gett i svaret till mig skall vara av bättre kvalitet än dem som den förra regeringen lämnade. Med anledning av det svar som nu getts vill jag emellertid fråga arbetsmarknadsministern: Är den nya order som aviserats ett nytillskott när det gäller försvarsbeställningarna eller är det fråga om en tidigareläggning av vad man kan kalla en väntad beställning?

Herr talman! På grund av den nye försvarsministerns tidigare delägarskap i AB Norma Projektilfabrik har det förekommit spekulationer i massmedia om att detta förhållande skulle få negativa konsekvenser i vad gäller Normas möjligheter att få del av kommande försvarsbeställningar av ammunition. Jag har ingen anledning att spåda på dessa spekulationer. Det görs av många gällande att försvarsministern då skulle bli martyr. Enligt min mening är det snarare de anställda som kan bli martyrer, eftersom de riskerar att förlora jobben. Skulle det här förhållandet få avgöra vilka som skall få behålla jobben när det gäller den nuvarande ammunitionsproduktionen, vilar ansvaret mycket tungt på den nya regeringen och på statsministern, då han ju själv har

Nr 26

Tisdagen den
7 november 1978

Om sysselsättningen vid ammunitionsfabriker i Åmotfors och Karlsborg

Tisdagen den
7 november 1978

*Om sysselsättning-
en vid ammuni-
tionsfabriker i
Åmotfors och
Karlsborg*

utsett sina statsråd.

Samma kriterier som tidigare har tillämpats när man lagt ut försvarsbeställningar bör också tillämpas i nuläget. Jag anser att regeringen har precis lika stort ansvar att trygga jobben vid Norma Projektilfabrik som vid de statliga produktionsställena.

De anställda vid Norma begärde för några år sedan att staten skulle köpa företaget, därför att jobben då kanske skulle kunna bli tryggare. Staten ställde inte upp, eftersom man inte tycktes anse att statligt ägande hade någon betydelse för tryggheten när det gällde jobben vid Norma. Det förhållandet att Norma inte är ett statligt företag får således inte innebära att de anställda skall få ta smällen vid en krympning av försvarsbeställningarna.

Slutligen vill jag ställa ytterligare ett par följdfrågor till arbetsmarknadsministern: Vad tänker regeringen göra om Norma skulle komma till korta i fråga om de nya försvarsbeställningarna? Kan regeringen garantera att försvarsministerns person inte har någon inverkan på var beställningarna kommer att placeras?

ARNE BLOMKVIST (s):

Herr talman! Jag kommer att ta emot arbetsmarknadsministerns svar i stället för Paul Jansson. Kammaren har ju tidigare beslutat att bevilja Paul Jansson ledighet på grund av sjukdom. Det är alltså av den orsaken som han inte är här.

Jag vill först slå fast att statsmakterna har ett stort ansvar när det gäller sysselsättningen i Karlsborgs kommun. Detta beror inte minst på att det är en rad olika statliga verksamheter som dominerar kommunens näringsliv. Det är alldeles uppenbart, att det bl. a. för kommunen skulle få svåra konsekvenser om försvarets order på finkalibrig ammunition inte kommer att gå till Vanäsverken. Låt mig också tillägga att den senaste uppgiften som jag har beträffande sysselsättningen i Karlsborg visar att det är något över 100 arbetslösa redovisade, varav hälften kvinnor och 26 ungdomar. Med tanke på Karlsborgs kommuns storlek rör det sig här om betydande sysselsättnings-svårigheter.

Nu har arbetsmarknadsministern sagt att upphandlingen kommer att ske efter sedvanligt anbudsförfarande. Eftersom jag sett i pressen att den nu aktuella ordern skulle vara klar att läggas ut till en annan fabrik, är jag tacksam för beskedet att det ännu inte föreligger något definitivt beslut i ärendet. Jag tycker emellertid att det finns anledning att här understryka att man sedan 1975 har genomfört en radikal upprustning vid Vanäsverken, såväl av arbetsmiljön och skyddsmiljön som i produktivitetshänseende. Man har under åren 1975–1978 investerat 37,6 milj. kr. i detta företag, och det är viktigt att man nu tillvaratar den kapacitet som finns i anläggningen.

Det är ganska många anställda på Vanäsverken i Karlsborg, nämligen i runt tal 350 personer, varav hälften är kvinnor. Jag skall återkomma till frågan om ett uteblivande av förestående order och konsekvenserna för sysselsättningen.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Sune Johansson inledde med att göra en historiebereskrivning när det gällde sysselsättningsläget i Åmotfors och i västra Värmland i stort. Jag tror att vi skall undvika att vidga debatten till problemställningar som inte ingår i de ursprungliga frågorna. Jag vill i stället koncentrera mig på spörsmålet om beställningen till Norma Projektilfabrik alternativt till Vanäsverken. Låt mig ta fasta på det som Sune Johansson sade om att den tidigare regeringen hade utlovat att göra allt för att ta vara på de sysselsättningstillfällena som erbjuds i Åmotfors och i dess omgivning. Det löftet kvarstår, Sune Johansson. Problemet är att det gäller att finna nyetableringar som är utvecklingsbara.

Det ges i svaret klart besked om att en beställning på 30 miljoner kommer att läggas ut och att det kommer att ske enligt det vanliga anbudsförfarandet, där de två företagen får konkurrera på lika villkor. Sune Johansson kan lita på kvaliteten i det löftet.

Sune Johansson har en viss benägenhet att vinkla över debatten till att gälla det förhållandet att försvarsministern Lars De Geer har sin hemvist i Värmland och tidigare har haft anknytning till ett av de berörda företagen. Sune Johansson ifrågasätter om inte Åmotfors därför kommer i en sämre belägenhet. Det är naturligtvis en helt orimlig beskyllning som Sune Johansson gör, och jag vill omedelbart tillbakavisa den. Allt har gjorts för att hävda integriteten i försvarsministerns ämbetsutövning. Offertförfarandet kommer att användas i detta sammanhang, Sune Johansson, och låt oss ta fasta på det utan några onödiga misstänkliggöranden.

Arne Blomkvist tar upp Karlsborgsområdet på ungefär liknande sätt och pekar på att det även där finns sysselsättningsproblem. Jag är medveten om att en order av det slag som det gäller till Vanäsverken i Karlsborg kommer att betyda en hel del. Men jag vill ändå inte förtiga att det på sikt med minskade försvarsramar kan bli svårigheter för de två aktuella företagen, och det är problem som vi sannolikt kommer att få anledning att återvända till under de närmaste åren. Just nu föreligger ett besked om en beställning på 30 milj. kr.

SUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! Arbetsmarknadsministerns omdöme om mina benägenheter får stå för honom själv. Vad jag har varit ute efter här är att få klara besked. Jag, liksom många andra, kan inte undgå att läsa och se vad man spekulerar i när det gäller press och massmedia i övrigt. Vis av erfarenheten från en inte alltför avlägsen tid, då massmedia var invecklad i vissa spekulationer om hur det skulle gå för den förra regeringen – spekulationer som delvis också slog in – får man väl ändå ta den borgerliga pressen litet grand på allvar.

Jag har som värmlänning ingen anledning att på något sätt misstänkliggöra att vi har fått en försvarsminister som är värmlänning, tvärtom. Men jag har precis samma anledning som alla andra att ifrågasätta om det eventuellt kan få en negativ inverkan när det gäller de framtida försvarsbeställningarna.

När det gäller situationen i den här landsdelen har vi presenterat de

Nr 26

Tisdagen den
7 november 1978

Om sysselsättningen vid ammunitionsfabriker i Åmotfors och Karlsborg

Tisdagen den
7 november 1978

Om sysselsättningen vid ammunitionsfabriker i Åmotfors och Karlsborg

problemen vid många tidigare tillfällen, och det har tillsatts en speciell delegation i Värmland som skulle ta sig an sysselsättningsfrågorna. Men vi vet hur svårt det är att åstadkomma något nytt. Det är inte bara fråga om att det fattas vilja, det fattas också kapital många gånger. Jag vet att t. ex. utvecklingsfonden i mitt län skulle behöva större resurser för att kunna gå in på orter som Åmotfors. Man har inte tillräckliga medel i dagens läge.

Jag har också haft anledning att med siffror belysa situationen i Åmotfors. Jag vill nu bara säga att till detta kommer att inom arbetsmarknaden i Åmotfors finns också ett annat företag ägt av Electrolux, som i dagarna har aviserat en inskränkning med 200 arbetstillfällen, och det tål de västra delarna av länet inte.

Jag har alltså inte fått några besked av arbetsmarknadsministern. Vad kommer ni att göra i stället om den här ordern inte läggs ut till Norma Projektilfabrik?

ARNE BLOMKVIST (s):

Herr talman! Jag har i det här läget funnit det angeläget att presentera den situation som Vanäsverken står inför. Jag kan säga att orderingången sedan föregående budgetår är vikande. Det innebär ett beläggningsbortfall på ca 30 000 direkta årsproduktionstimmar. Det betyder att ungefär 20 årsanställda i den direkta produktionen berörs. Om Vanäsverken inte skulle få den här ordern kommer av direkt och indirekt sysselsatta 80 personer att beröras.

Skulle utgången bli den att Norma Projektilfabrik och Vanäsverken fick dela på ordern, blir 50 personer på Vanäsverken berörda.

Jag håller med arbetsmarknadsministern om att det är alldeles självklart att om vi sänker våra försvarskostnader, så kommer det också att ta sig uttryck i minskade beställningar till de olika företag som arbetar inom försvarsområdet. Men jag vill gärna understryka att det ändå gäller för hela vårt försvar att tillvarata Vanäsverkens resurser och kompetens, som ju omspänner hela produktbredden inom området militär finkalibrig ammunition, dvs. skarp och lös ammunition samt spårlys- och övningsammunition. Jag tycker det skulle finnas ett ansvar för statsmakterna att tillvarata den kapacitet som finns på Vanäsverken.

Herr talman! Jag vill uttala den förhoppningen att anbudsgranskningen kommer att leda till att ordern går till Vanäsverken.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Kammarrens ledamöter har nu fått höra hur två representanter har talat, var och en för sin hemortsindustri. De vill båda ha ordern på 30 milj. kr., vilket är den volym som försvaret kan lägga ut inom de anslagsramar som är givna. Därför är också det svar som jag har gett här naturligt. De två företagen, som i och för sig båda är kapabla att klara den här ordern, får tävla om den. Jag hoppas att det skall kunna ske på ett sådant sätt att folket i de regioner som är berörda kan känna sig tillfreds. Men det blir en minskning i volymen på sikt. Däri ligger ett problem, vilket jag också tidigare har tillstått.

*Om lokaliseringen
av den centrala
stiftelsen för skyddat
arbete*

SUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! Konsekvenserna av denna tävlan blir ju att ett av företagen på dessa båda orter kommer att få stora problem. När det gäller Norma blir det fråga om att ca 110 personer kan komma att förlora sina jobb. Det är tråkigt att vi har en sådan situation i landet att två företag och de anställda vid dessa skall behöva ställas emot varandra. Regeringen måste väl vara medveten om att i en sådan tävlan mellan de två bara det ena kan vinna. Då uppstår frågan: Vilken beredskap finns för att reda ut situationen för det företag som inte vinner? I Värmland har vi i varje fall inte sett till någon sådan beredskap – hur det förhåller sig i Skaraborgs län vet jag inte. Jag vore tacksam för ett besked om beredskapen.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 12 Om lokaliseringen av den centrala stiftelsen för skyddat arbete

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöll ordet för att besvara Claes Elmstedts (c) den 25 oktober anmälda fråga, 1978/79:76, och anförde:

Herr talman! Herr Elmstedt har frågat mig om regeringen avser att lokalisera den centrala stiftelsen för skyddat arbete till Karlskrona.

Frågan om lokalisering av den centrala stiftelsen för skyddat arbete beräknas inom kort bli föremål för regeringens beslut.

Jag kan självfallet inte nu föregripa denna prövning men vill framhålla att regeringen till sitt förfogande har ett brett beslutsunderlag som dels utarbetats av nya organisationskommittén för skyddat arbete (NOSA), dels framkommit genom att en lång rad kommuner och regionala organ – också från Blekinge – uppväckt regeringen och NOSA-kommittén i frågan. Även berörda fackliga organisationer har framfört sina synpunkter.

CLAES ELMSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga.

Jag ställde frågan rakt på sak och undrade om Karlskrona kommer att bli lokaliseringsort. Det undvikande svaret tolkar jag naturligtvis så, att Karlskrona fortfarande är ett alternativ i sammanhanget. – Jag utgår från det.

Eftersom frågan inte är avgjord men skall avgöras inom kort vill jag passa på att erinra arbetsmarknadsministern om vad som bl. a. står i den proposition från hösten 1977 där riktlinjerna drogs upp för den centrala stiftelsens organisation och över huvud taget för organisationen av den skyddade verksamheten. Det står i propositionen att lokaliseringen av den centrala stiftelsen bör ske utanför Stockholm, i linje med regeringens regionalpolitiska strävanden. Jag måste säga att det skall rätt starka skäl till –

*Om lokaliseringen
av den centrala
stiftelsen för skyddat arbete*

om det över huvud taget finns några skäl; enligt min mening finns det inga sådana – som skulle upphäva ett sådant konstaterande. Det är mot den bakgrunden som vi i Blekinge från början agerade när det gällde lokaliseringen av denna centrala stiftelse.

Jag vet att det finns flera kommuner än Karlskrona som har redovisat intresse för detta, och det är naturligt att det är på det sättet. Men jag vill också passa på tillfället att erinra om vad riksdagen har uttalat vid flera tillfällen tidigare i samband med utlokalisering av statlig verksamhet. Jag kallar nämligen detta för statlig verksamhet, även om den bedrivs i stiftelseform. Inrikesutskottet och arbetsmarknadsutskottet har sagt, och riksdagen har ställt sig bakom detta, att de sydöstra delarna av Sverige skall komma i åtanke vid senare utlokalisering av statlig verksamhet. Detta är naturligtvis också statlig verksamhet, även om den som sagt drivs i stiftelseform.

Jag behöver inte redovisa arbetsmarknadssituationen i Blekinge län. Man kan med fog påstå att den är minst lika besvärlig där som på flera andra ställen i landet. Man kan naturligtvis säga att en lokalisering av en stiftelse av det här slaget med ett hundratal tjänster inte löser de sysselsättningsproblem som där finns. Det påstår jag inte heller. Men jag menar att en sådan lokalisering i sig skulle betyda väldigt mycket, inte bara ekonomiskt utan lika mycket psykologiskt för att göra Blekinge mer attraktivt med hänsyn till den brist på service och administration som finns i länet. Jag räknar, som sagt, fortfarande med Karlskrona som ett realistiskt alternativ.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Eftersom Claes Elmstedt tog upp propositionens riktlinjer för den här verksamheten vill jag passa på tillfället att slå fast att detta är ett exempel på en verksamhet som mer tillgodoser riksdagens uttalanden i decentraliseringsfrågor än något annat exempel som vi kan hitta. Det gäller en koncern med 27 000 människor, av vilka det endast kommer att finnas ett hundratal i den centrala ledningen. Det är alltså en decentralisering på just det sätt som riksdagen flera gånger har uttalat sig för, att man för ut så mycket som möjligt till ett regionalt beslutsfattande och en lokal verksamhet.

Får jag också ta upp en kommentar som Claes Elmstedt gjorde om Stockholm. När propositionen skrevs uteslöts Stockholms kommun, men riksdagen ändrade det och sade att man i och för sig inte hade något emot att Stockholms södra förorter kunde komma in fråga. Det innebär alltså att Stockholmsområdet inte var en förbjuden zon för lokalisering av den centrala stiftelsen. Jag tycker att Claes Elmstedt skall vara just och hålla med mig om att det är formulerat så.

Karlskrona är en av de många kommuner som har gjort sig påminda för att få den centrala stiftelsen. Det finns i och för sig sysselsättningspolitiska skäl för det, och jag kan förstå Claes Elmstedts argumentering på den punkten. Men jag vill än en gång påminna om att vi får uppemot 400 nya arbetstillfällen i regionala stiftelser för att driva den skyddade verksamheten. Det är en klarare decentralisering av en verksamhet än vad vi haft något exempel på tidigare.

CLAES ELMSTEDT (c):

Herr talman! Jag är medveten om att man kan lägga de regionalpolitiska synpunkter som arbetsmarknadsministern gör. Jag citerade ur propositionen, och den talade i den delen om lokaliseringen av den centrala stiftelsen. Det var när det gäller denna det slogs fast att Stockholm skulle uteslutas. Det är riktigt att riksdagen sedan gjorde en tolkning som inte uteslöt förorterna. Jag förstår att arbetsmarknadsministern därmed indirekt har sagt att det finns förorter med i diskussionen, och det är väl ingen hemlighet eftersom organisationskommitténs majoritet har förordat en lokalisering till Botkyrka. Men kommittén är ingalunda enig utan det finns reservationer för andra orter, bl. a. Karlskrona.

Jag tycker fortfarande att detta är ett utsökt tillfälle för regeringen att fatta beslut om en lokalisering av en statlig central verksamhet ut till områden i landet som inte vid något tillfälle tidigare har kommit i åtanke, trots att det finns stora behov av en förstärkning av just denna sektor, nämligen den som ligger mer på den administrativa och servicebetonade delen av den offentliga verksamheten. Det är mot den bakgrunden man skall se kraven på en lokalisering till Karlskrona – krav som hela länet står bakom. För dem som är vana vid att röra sig med verk med flera hundra för att inte säga tusentals tjänster kan det synas som att det här inte är mycket att slåss för. Men för ett län av Blekinges storlek och struktur vore detta en stimulans som vi skulle sätta stort värde på och som jag är övertygad om att det skulle vara klokt av regeringen att ta fasta på.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 13 Om förlängd tid för beviljande av arbetsmiljögarantilån

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöll ordet för att besvara Johan Olssons (c) den 27 oktober anmälda fråga, 1978/79:85, och anförde:

Johan Olsson har frågat mig om jag är beredd att föreslå riksdagen att arbetsmiljögarantilån kan utgå även efter innevarande års utgång.

Under hösten 1977 lade regeringen fram ett förslag om att arbetsmiljögarantilånen – AG-lånen – skulle få tecknas även under år 1978 och att garantiramen skulle utvidgas med ytterligare 100 milj.kr. I förslaget sades också att verksamheten skulle utvärderas under år 1978, så att en bättre grund för ett ställningstagande om behovet av ytterligare stimulansåtgärder för arbetsmiljöförbättringar skulle föreligga under hösten 1978.

Statens industriverk har därför på uppdrag av regeringen utvärderat verksamheten med AG-lån. Industriverket har låtit intervjua företagsledare och skyddsombud i 240 företag runt om i landet. Verket säger i sin rapport att utvärderingen inte kan göra anspråk på att ge en representativ bild av verksamheten, utan att den snarare bör ses som en översiktlig undersökning. Jag delar den uppfattningen. Enligt undersökningen har den huvudsakliga effekten varit den, att arbetsmiljöinvesteringarna tidigarelagts med hjälp av

Nr 26

Tisdagen den
7 november 1978

*Om förlängd tid
för beviljande av
arbetsmiljögaran-
tilån*

*Om förlängd tid
för beviljande av
arbetsmiljögaran-
tilån*

AG-lånen. Över hälften av de tillfrågade företagsledarna anser att dessa arbetsmiljöinvesteringar skulle ha kommit till stånd även om lånen inte hade funnits. Industriverket anser att lånens stimulansseffekt inte varit särskilt stor och att erfarenheten visar att arbetsmiljöinvesteringarna oftast sker i samband med andra, ekonomiskt betingade investeringar. Regeringen har också delgivits andra uppfattningar om lånens effekt, bl. a. från tio utvecklingsfonder och från SHIO-Familjeföretagen.

Eftersom meningarna om lånens effekter är så delade, anser jag att de inte bör utgå under år 1979. I stället bör enligt min mening de små och medelstora företagens möjligheter att klara arbetsmiljöinvesteringarna utredas närmare. Bl. a. bör man söka kartlägga om dessa företag kan klara arbetsmiljöinvesteringarna inom ramen för övriga kreditmöjligheter.

Regeringen kommer också inom kort att lägga fram en proposition i detta ärende.

JOHAN OLSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga.

Jag är något förvånad över att arbetsmarknadsministern uttalar sig för att inte förlänga systemet med arbetsmiljögarantilån. Dessa lånegarantier, som ju kom till för att genomföra arbetsmiljöförbättringar, infördes 1975 för att komma de mindre företagen till del och utgjorde en komplettering till de arbetsmiljöfonder som de stora företagen med goda vinster kunde inrätta under 1974 och 1975. Efter påtryckningar såväl från LO som från näringslivsorganisationerna har trepartiregeringen två gånger förlängt systemet med arbetsmiljögarantilån. Beloppen har höjts och garantiramen har vidgats.

Det var en tveksam början innan låneformen blev känd, men när informationen om lånen nådde ut blev de populära bland småföretagen. Det är klarlagt att många av insatserna för att förbättra arbetsmiljön i de mindre företagen har kunnat tidigareläggas. Det framgår av den utredning som industriverket har gjort. Det framgår också att många av de genomförda förbättringarna inte hade kommit till stånd, om inte dessa lånemöjligheter hade funnits. 45 % av dem som har lämnat svar till utredningen kan representera de företag som har genomfört förbättringar tack vare lånen.

Det har ju blivit alltmer angeläget att på olika sätt förbättra arbetsmiljön. En god miljö är en viktig produktionsfaktor, och stora insatser har också gjorts. Initiativ till utnyttjande av dessa lån har tagits såväl från företagsledarnas sida som av de anställda genom företagens skyddsombud.

Det framgår av den utredning som återopades att mycket återstår att göra. Den allt strängare lagstiftningen på detta område och de alltmer skärpta kraven och tillämpningsföreskrifterna från tillsynsmyndigheterna driver också på företagen att vidtaga ytterligare miljöåtgärder för de anställda.

En bromsande faktor är givetvis de ekonomiska förhållandena. Många företag anser sig inte ha råd att genomföra investeringar som inte ger lönsamhet förrän på längre sikt. Det är därför som dessa lånegarantier är så värdefulla.

*Om förlängd tid
för beviljande av
arbetsmiljögaran-
tilån*

Från såväl företagens sida som från fackligt håll har man nu uttalat oro för att denna låneform inte skulle komma att fortsätta efter årsskiftet. Från näringslivsorganisationerna har man ställt förslag om att det skulle bli en förlängning. Därför är jag besviken på svaret, och min fråga blir: Eftersom det finns en del kvar av garantiramen, skulle man inte kunna tänka sig att fortsätta ytterligare ett år eller åtminstone så länge garantiramen inte är utnyttjad? Under tiden kunde man utarbeta ett förslag som skulle kunna utgöra en fullgod ersättning för dessa arbetsmiljögarantilån. Jag tycker att tolkningen av industriverkets utredning är litet snäv när man säger att det har blivit dålig effekt. Om man läser utredningen ordentligt, kan man nog finna att det även finns positiva synpunkter i densamma.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Det är riktigt som Johan Olsson säger att när AG-lånen infördes för att förbättra arbetsmiljön för de mindre och medelstora företagen skedde detta i samband med tillkomsten av de större företagens rätt att avsätta pengar till arbetsmiljöfonder. I det läget tyckte jag att det var angeläget att man likställde företagsamheten, så att inte den mindre företagsamheten som så ofta förr skulle komma att försättas i en sämre situation. Det var enligt min uppfattning en riktig åtgärd och jag stod helt bakom den vid det tillfället.

Men när vi nu är framme vid den tidpunkt då dessa arbetsmiljöfonder i stort sett är utnyttjade – tiden är passerad inom en mycket nära framtid – bör vi hålla fast vid likställdheten. Arbetsmiljöinvesteringarna bör i första hand klaras av med hjälp av de vanliga kreditvägar som finns för företagen att utnyttja. Samma regler bör gälla för både de stora och de mindre företagen.

Får jag sedan kommentera Johan Olssons påstående om att det föreligger fackligt stöd för en förlängning. Jag har fått del av LO:s yttrande och där säger man det rakt motsatta. Principiellt vill man ta avstånd från bidragstanken när det gäller arbetsmiljöinvesteringar. F. n. vill man inte ha någon förlängning av detta system.

JOHAN OLSSON (c):

Herr talman! Jag kan hålla med er om att den riktiga principen på sikt är att företagen skall bära arbetsmiljökostnaderna. Men fortfarande har vi så stora problem, särskilt inom de mindre företagen, att det är väl motiverat att fortsätta med denna typ av stöd. Det är särskilt angeläget, eftersom dessa arbetsmiljöförbättringar också ger direkt sysselsättning. De ger också indirekt sysselsättning därför att i regel genomförs dessa åtgärder med svensk arbetskraft och svenskt material och med svenska produkter. Det är alltså både direkt och indirekt en god sysselsättningsåtgärd. Vi har varit överens om att småföretagen här måste få en chans att utvecklas, och då är dessa åtgärder ett bra komplement.

Jag vet inte vad LO sagt i sitt senaste yttrande – jag har inte tagit del av det. Men för ett år sedan gjorde man en omvärdering. LO sade att man tidigare

*Om förlängd tid
för beviljande av
arbetsmiljögaran-
tilån*

varit kritisk till den här typen av lån men funnit att de varit så bra i praktiken att man var beredd att stödja en fortsättning av den här låneformen. SIIIO-Familjeföretagen har i ett särskilt uttalande vid sin kongress nyligen sagt att denna låneform borde permanentas. Och man har, såvitt jag vet, gjort en framställning till arbetsmarknadsministern i frågan.

De 50 milj.kr. som såvitt jag kan förstå f. n. finns kvar av garantiramen skulle i varje fall räcka första halvåret 1979. Det riktiga vore då att bevilja lån inom den ramen även under nästa halvår. Och under tiden finge man överväga, i samråd med berörda parter, på vilket sätt man bäst främjar insatser för att förbättra arbetsmiljön vid småföretagen.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Jag vill först bara citera ur ett brev som jag just erhållit från LO och som är daterat den 1 november. Det börjar:

”Efter att ha läst SINDs utvärdering av AGLånen vill vi föreslå att någon förlängning ej sker vid nuvarande tidsramars utgång.”

Sedan vill jag också påminna om det som står i svaret till Johan Olsson, att om det efter en tid uppstår svårigheter inom den mindre företagsamheten med att göra de nödvändiga arbetsmiljöinvesteringar som vi båda är eniga om bör ske, så är det en sak som den utredning jag omnämner får ta tag i och fundera över hur man skall komma till rätta med. F. n. är det rimligt och riktigt att hänvisa till de vanliga kreditvägar som finns för investeringar vid såväl de mindre och medelstora företagen som de stora företagen.

Jag vill också, med anledning av Johan Olssons följdfråga, nämna att de pengar som nu är kvar med stor sannolikhet kommer att vara helt slut och alltså inte vara någonting att räkna med bortom december 1978.

JOHAN OLSSON (c):

Herr talman! Jag tycker, i motsats till arbetsmarknadsministern, att det vore rimligt att nu förlänga tiden för de här lånen. Det finns inga nya skäl som skulle tala för att nu dra in dem. Arbetslösheten i småföretagen är större nu än den varit tidigare. Det är i många fall efterverkningar av storföretagens kris i vissa branscher. Därför är det olämpligt att just nu dra in dessa lån.

Om man skulle lita till utvecklingsfonderna skulle det komma att krävas medel från dem som fonderna har användning för i andra sammanhang. För att det hela skulle fungera skulle det alltså fordras ytterligare tillförsel av kapital till utvecklingsfonderna.

Vad som är värdefullt för företagen är att staten lämnar garantier till låntagarna för att få fram t. ex. dessa 125 000 till arbetsmiljölån. Och det är den garantin som är så viktig och värdefull för att kunna få till stånd dessa lån.

Sedan vill jag också säga: Det fanns ca 50 miljoner kvar av garantiramen den 1 oktober. Om lånen utnyttjas i samma grad som under andra halvåret i fjol borde pengarna räcka fram till halvårsskiftet 1979, och det vore kanske

tillräckligt för att under tiden gemensamt kunna komma fram till en bra lösning av den här frågan.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 14 Om produktion av verktyg för tillverkning av gengasverk

Handelsministern HADAR CARS erhöll ordet för att besvara *Ralf Lindström*(s) den 18 oktober anmälda fråga, 1978/79:51, till arbetsmarknadsministern, och anförde:

Herr talman! Ralf Lindström har frågat arbetsmarknadsministern vilka åtgärder regeringen har vidtagit med anledning av försvarsutskottets uttalande våren 1978 om att det finns skäl för att order läggs ut till Volvo Olofströmsverken för framtagning av produktionsutrustning för gengastillverkning. Försvarsutskottet uttalade att man utgår från att regeringen nog överväger möjligheterna att genomföra anskaffningarna. Frågan har överlämnats till mig.

Överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖEF) är den myndighet som närmast under regeringen ansvarar för försörjningsberedskapen inom bl. a. energiområdet. ÖEF har bl. a. till uppgift att göra avvägningar mellan olika åtgärder med hänsyn till de medel som står till dess förfogande och till vad beredskapen kräver. ÖEF har till regeringen överlämnat programplaner för perioderna 1977/78–1981/82 och 1978/79–1982/83. I dessa planer har ÖEF ansett att anskaffning av verktyg för gengastillverkning inte ryms inom de ekonomiska ramar som statsmakterna angivit för investeringsverksamheten. Framtagning av verktyg för gengastillverkning har således av ÖEF givits en lägre prioritet än anskaffning som har rymts inom ramarna. Jag ser inga skäl att göra en annan bedömning än ÖEF i fråga om angelägenheten från försörjningsberedskapssynpunkt av denna anskaffning.

Jag vill vidare framhålla att sysselsättningsläget vid Olofströmsverken nu är ett helt annat än vid tidpunkten för försvarsutskottets betänkande. I juni i år hävdades således anställningsstoppet och sedan dess har ca 75 personer anställts.

Jag vill också framhålla att Olofströmsverken sedan våren 1977 har fått stöd med den s. k. 25-kronan för totalt 1 200 personer och till ett belopp av ca 1,8 milj. kr. Under budgetåret 1977/78 har vidare utgått tillfälligt sysselsättningsstöd, det s. k. 75-procentsstödet, till ett belopp av ca 2 milj. kr.

RALF LINDSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tackar handelsministern för svaret på min fråga. Enligt vad jag erfarit är detta Hadar Cars första framträdande i kammaren. Låt mig därför önska honom välkommen till jobbet i kammaren.

Motionen som är bakgrunden för min fråga är inspirerad av önskemål från överstyrelsen för ekonomiskt försvar. Man har därifrån begärt att åtgärder vidtas för att vi fortast möjligt skall kunna övergå till alternativa drivmedel för

Nr 26

Tisdagen den
7 november 1978

---

*Om produktion
av verktyg för till-
verkning av
gengasverk*

*Om produktion
av verktyg för till-
verkning av
gengasverk*

explosionsmotorer, om oljetillförseln stryps vid en eventuell avstängning.

ÖEF förordar att vi förbereder övergång till gengasdrift. Andra alternativ för inhemska drivmedel synes inte kunna komma till allmän användning under överblickbar tid.

En tidsbesparande åtgärd för att förbereda övergång till gengasdrift är att redan i fredstid tillverka verktygen för omedelbar produktion, om ofred eller avstängning av andra skäl inträffar.

Denna verktygstillverkning skulle passa mycket väl in i en beläggnings-svacka vid verktygsavdelningen på Olofströms bruk. Alternativen för företaget var vid det tillfället: permittering av personal eller utbildning, s. k. 25-kronorsutbildning. Alternativet adekvat beredskapsproduktion är enligt min mening klart att föredra.

Arbetsmarknadsutskottet och försvarsutskottet var i allt väsentligt av samma mening. Försvarsutskottet gav därför i betänkandet 1977/78:22 regeringen i uppdrag att överväga åtgärder i ärendet och att i lämpligt sammanhang till riksdagen anmäla vidtagna åtgärder. Nu anmäler regeringen efter påtryckning att man inte tänker vidta några åtgärder. Nog är väl det att ta riksdagens beslut med stor nonchalans?

Jag är också medveten om att Volvo Olofström på grund av regeringens långdragande skaffat alternativ tillfällig sysselsättning, visserligen med ganska stor förlust men det är ändå bättre än ingenting – och bättre än väntan i ovisshet under en borgerlig regerings svårigheter att komma till beslut.

Jag har vid kontakt med ÖEF fått uppgiften att man där fortfarande är mycket angelägen att detta projekt fullföljs. Låt mig därför ställa följande följdfråga:

Anser regeringen ärendet slutbehandlat med det här eller kan man räkna med att företaget kan ha den här produktionen av verktyg som en buffert för kommande nedgångsperioder?

Handelsministern HADAR CARS:

Herr talman! Jag vill först framföra mitt tack till Ralf Lindström för hans vänliga ord till mig personligen.

Jag tycker att både Ralf Lindström och jag har anledning att vara tacksamma för att Olofström har tagit initiativ till att skaffa sig nya uppgifter och att det har lett till att sysselsättningen kunnat inte bara bibehållas utan faktiskt också öka.

Jag vill också fästa Ralf Lindströms uppmärksamhet på att försvarsutskottet inte sagt att anskaffning av gengasverktyg *skall* ske, utan att man utgår från att regeringen noga överväger möjligheten att genomföra den. I det sammanhanget vill jag erinra om vad arbetsmarknadsutskottet har anfört i ett yttrande till försvarsutskottet:

”Utskottet har vid åtskilliga tillfällen haft att ta ställning till frågor huruvida olika projekt skall komma till utförande av arbetsmarknadspolitiska skäl. Det kan gälla t. ex. beredskapsarbeten eller industribeställningar. Utskottet har därvid intagit den ståndpunkten att det är riksdagens uppgift att ta ställning till ekonomiska ramar och principer för arbetena, däremot inte att

avgöra om ett projekt skall utföras och i så fall vid vilken tidpunkt. Sådana ställningstaganden bör utifrån det aktuella läget göras av regeringen och vederbörande myndigheter. Det är på dessa plan man har bäst möjligheter att i detalj pröva ett projekts angelägenhetsgrad ställt i relation till bl. a. sysselsättningsläget och de alternativa möjligheter som kan stå till buds.”

Det är denna avvägning som överstyrelsen har gjort, och den har kommit till sin slutsats. Jag har från mina utgångspunkter ingen annan bedömning än överstyrelsens. Jag kan alltså på de frågor som har ställts till mig svara att denna tillverkning inte kan bli en buffert för Olofströmsverken i det nuvarande läget.

RALF LINDSTRÖM (s):

Herr talman! Naturligtvis är jag tacksam för att sysselsättningsläget har blivit bättre, men man anställer inte mer folk nu än tidigare, utan man börjar fylla ut de vakanser som blir efter dem som slutar av olika anledningar. Det är alltså inte fråga om någon ökning av antalet anställda vid företaget, utan sysselsättningen där har bara slutat minska.

Handelsministern säger i svaret att överstyrelsen inte ville förorda den här tillverkningen inom de angivna ekonomiska ramarna. I själva verket hade väl överstyrelsen förordat den, men de ekonomiska ramarna blev för små. I min motion föreslog jag att man skulle utöka ramarna. Det vore bättre att satsa pengar på sådan här tillverkning än på 25-kronan. Då skulle man göra en betydligt nyttigare insats för kommande tider och i beredskapssyfte. Det var alltså de ekonomiska ramarna som vi var ute efter.

Handelsministern HADAR CARS:

Herr talman! Om de ekonomiska ramarna har riksdagen fattat ett beslut, och om mitt minne inte sviker mig har inte det parti som Ralf Lindström företräder haft annan mening och hävdat att ramarna skulle vara större än de faktiskt är.

Jag vill också erinra om att man nu håller på med en teknisk utveckling av gengasverken. Om vi i dag skulle ge det här bidraget till Olofström för att få i gång en tillverkning av gengasverktyg, skulle vi låsa en kristida tillverkning av gengasverk på en teknisk utvecklingsnivå som kanske redan om några år skulle förefalla föråldrad. Även detta är ett starkt skäl för att inte i det aktuella läget gå på den linje som Ralf Lindström har förordat.

RALF LINDSTRÖM (s):

Herr talman! Det här är väl en fråga om huruvida överstyrelsen för ekonomiskt försvar har fel, när den säger att den ville ha det gjort redan nu. Om vi kan få en utveckling på det här området för framtiden vet inte jag. Det är väl ingen som fortsätter så värst mycket med jobbet på att utveckla gengas, utan det kan vi nog ganska mycket om redan nu och borde, vad jag kan förstå, inte kunna vänta några större framsteg i framtiden.

När det sedan gäller de ekonomiska ramarna finns det ju möjlighet för

*Om produktion
av verktyg för till-
verkning av
gengasverk*

regeringen att på annat sätt lägga pengar till det här beredskapssyftet – från andra medel i budgeten. Det är en väg att gå.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 15 Om finansieringen av delpensionsförsäkringen

Socialministern GABRIEL ROMANUS erhöll ordet för att besvara *Sven Asplings* (s) den 24 oktober anmälda fråga, 1978/79:68, och anförde:

Herr talman! Sven Aspling har frågat mig när förslag kommer som tryggar finansieringen av delpensionsförsäkringen.

Den nya delpensionsförsäkring som trädde i kraft den 1 juli 1976 finansieras genom en särskild socialförsäkringsavgift från arbetsgivarna. Avgiften utgör 0,25 % av löneunderlaget och tillförs en fond som förvaltas av riksförsäkringsverket.

I en rapport i december 1977 om erfarenheterna från den nya delpensionsförsäkringen har riksförsäkringsverket lagt fram förslag om dels utvidgning av försäkringen till att gälla även för egna företagare samt vissa andra ändringar i regelsystemet, dels en höjning av avgiften till försäkringen. Enligt riksförsäkringsverkets prognoser kan delpensionsfondens medel inte helt täcka utbetalningarna av delpensionen fr. o. m. andra halvåret 1978. Verket föreslår att avgiftsuttaget höjs till 0,45 % av löneunderlaget fr. o. m. år 1979.

I avvaktan på ställningstagande till riksförsäkringsverkets förslag har föregående regering genom beslut den 29 juni 1978 medgivit att riksförsäkringsverket får disponera medel från statsbudgetens inkomstittel Skatt på inkomst och förmögenhet samt socialförsäkringsavgifter m. m. för tillfällig överföring till delpensionsfonden i den mån fondens medel inte täcker löpande pensionsutbetalningar. Därigenom har således tryggheten för utbetalningarna av delpensionen garanterats i avvaktan på ställningstagande till nyss nämnda förslag. De vidtagna åtgärderna kommer att anmälas för riksdagen i anslutning till tilläggsbudget I för innevarande budgetår.

Riksförsäkringsverkets förslag beträffande delpensionsförsäkringen och dess finansiering prövas nu inom regeringen. Avsikten är att en proposition i frågan skall lämnas till riksdagen under hösten.

SVEN ASPLING (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret. Den borgerliga blockpolitik som förts här i landet under senare år har ju också inneslutit något som gott skulle kunna benämnas blockeringspolitik. Uppenbart har p. g. a. den borgerliga regeringens inre motsättningar viktiga beslut förhalats eller uppskjutits. Väntade och anmälda propositioner har uteblivit, vilket i sin tur ställt riksdagens utskott inför stora svårigheter då det gäller att planera arbetet.

Vårens propositionsförteckning upptog på socialförsäkringsområdet

propositioner om dels reglerna för beräkning av socialförsäkringsavgifter m. m., dels avgifterna till ATP och arbetsskadeförsäkringen åren 1980–1984 samt vissa delpensionsfrågor. Båda propositionerna var avsedda att lämnas till riksdagen den 10 maj. Från socialdemokratiskt håll väckte vi i början av året en motion om delpensionsförsäkringen, då vi kände oro över regeringens passivitet när det gällde att tillföra delpensionsfonden erforderliga medel. Vi fann det nödvändigt att riksdagen av regeringen begärde förslag som tryggade delpensionsreformens innehåll i enlighet med gällande finansieringsbestämmelser. Den borgerliga majoriteten i socialförsäkringsutskottet avstyrkte motionen med hänvisning till att en proposition i ärendet skulle föreläggas riksdagen i maj. Vi skriver nu den 7 november, och någon proposition har inte syntts till. Våra i motionen uttalade farhågor har sannerligen besannats. Nu meddelar socialministern att en proposition i frågan skall lämnas till riksdagen under hösten.

Jag noterar detta som ett framsteg – förhoppningsvis ett tecken på att den blockering av vissa viktiga frågor som hittills förekommit kan väntas upphöra. Det är både angeläget och nödvändigt om vi inte skall hamna i helt ohållbara förhållanden.

Vi betalar f. n. delpensionsreformen med allmänna skattemedel sedan delpensionsfonden nu är tömd, vilket framgår av svaret. Vid tredje kvartalets utgång uppgick delpensionsfondens ackumulerade skuld till statsverket till över 64 milj. kr. Vi vet att vid ett oförändrat avgiftsuttag växer underskottet till 300 milj. kr. mot slutet av 1979.

Riksförsäkringsverket föreslog att de justerade avgifterna skulle komma att gälla fr. o. m. den 1 januari 1979. Såvitt jag förstår av svaret är ett beslut i riksdagen före årsskiftet av tidsskal knappast möjligt. Riksdagen får så att säga fatta beslut i efterhand på grund av den borgerliga regeringens handlingsförlamning. Jag kan endast beklaga detta, och jag utgår från att socialministern är beredd att nu reda upp saken så snabbt som möjligt. Har riksdagen beslutat om ett finansieringssystem för en viktig socialförsäkringsreform, så får man också se till att det fullföljs. Betydelsen av delpensionsreformen framgår ju av att hittills över 40 000 personer erhållit delpension.

Jag är införstådd, herr socialminister, med de svårigheter som kan möta då det gäller att lösa delpensionsfrågan för egenföretagarna. Detta förhållande får emellertid på inga villkor blockera den nu aktuella avgiftsfrågan. Gjorda utfästelser till de försäkrade måste kunna infrias.

Socialministern GABRIEL ROMANUS:

Herr talman! Jag noterar att Sven Aspling egentligen inte hade någon kritik att rikta mot innehållet i svaret. Jag vill ändå säga ett par ord.

Läget är inte fullt så bekymmersamt som man kunde tro efter att ha lyssnat till Sven Asplings inlägg. Jag vill understryka det som jag sade tidigare, nämligen att tryggheten för utbetalningen av delpensioner är ju garanterad genom det regeringsbeslut som fattades i somras. Det finns alltså ingen som helst anledning att oroa sig för att pensionärerna inte skulle få sina pensioner i

Tisdagen den
7 november 1978

*Om finansieringen
av delpensionsförsäkringen*

rätt tid.

Sedan är det ju riktigt att här blir ett lån från de allmänna skattemedlen, och jag understryker ordet lån. Det är alltså inte så att vi betalar pensionen med allmänna skattemedel, utan det här lånet skall ju betalas tillbaka i sinom tid.

Med de här påpekandena tror jag i övrigt att Sven Aspling och jag är ganska överens i sakfrågan.

SVEN ASPLING (s):

Herr talman! Jag har noterat att ett löfte är givet att en proposition kommer under hösten. Tyvärr kommer den ju alldeles för sent, och det är allvarligt ur många synpunkter.

Ja, det vore orimligt om pensionärerna skulle få lida på grund av det som har inträffat. Men man skall ju komma ihåg att det är skattemedel som används här.

Jag skulle vilja göra det tillägget också, herr talman, att herr Romanus kommer ju inte att sakna arbetsuppgifter i fortsättningen. Jag har ställt en fråga om justeringen av avgifterna till delpensionsförsäkringen. Jag skall inte nu avkräva herr Romanus några besked om när andra fördröjda ärenden kan väntas ligga på riksdagens bord. Låt mig endast, närmast i rubriker, erinra om en del av dessa fördröjda frågor.

Det gäller avgifterna till ATP och arbetsskadeförsäkringen åren 1980–1984 – en fråga av utomordentlig betydelse för hela ATP-systemets framtida utveckling. Det gäller frågan om reglerna för beräkning av socialförsäkringsavgifter m. m. – med andra ord pensionskommitténs viktiga förslag.

Till de frågor där oenigheten inom den borgerliga trepartiregeringen öppet demonstrerades hörde bl. a. den väntade nya sociallagstiftningen. Senast krävde Föreningen Sveriges socialchefer att en proposition i överensstämmelse med socialutredningens förslag till lag om socialtjänst och socialförsäkringstillägg utan tidsutdräkt skulle föreläggas riksdagen. Här har väl snart tågen gått, och jag skall i det här sammanhanget endast notera denna angelägna reform på listan över ärenden som blivit fördröjda på grund av den borgerliga regeringens splittring och oenighet. För dagen får det räcka. Herr Romanus behöver säkerligen arbetsro nu en tid för att söka klara upp allt detta. Jag hoppas att hans insatser inte skall låta vänta på sig. Det får bli min hälsning till den nye socialministern, när han nu börjat sitt arbete i ett tidigare gammalt fint reformdepartement.

Bevakningen av insatser och åtgärder kommer inte att utebli från riksdagens sida.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 16 Om vårdresurserna för omhändertagande av berusade personer

Nr 26

Tisdagen den
7 november 1978

Socialministern GABRIEL ROMANUS erhöll ordet för att besvara *Eva Hjelmströms* (vpk) den 26 oktober anmälda fråga, 1978/79:80, och anförde:

Herr talman! Eva Hjelmström har fråga mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att påskynda utbyggnaden av vårdresurser för omhändertagande av berusade personer.

Den nya lagen om omhändertagande av berusade personer m. m. (LOB) kom till i samband med att fylleristraflet avskaffades den 1 januari 1977. Det ansågs som ett värde i sig att fylleristraflet upphörde. Riksdagens beslut kom således till även om en mer genomgripande reform i fråga om vården av akut berusade inte omedelbart kunde förverkligas. Lagstiftningen innebär inte generellt att de berusade som tas om hand av polisen skall föras över till sjukhusvård eller motsvarande. Enligt beslutet borde det emellertid på sikt vara möjligt att skapa förutsättningar för ett mera vårdinriktat omhändertagande. Målsättningen är att omhändertagandet av berusade personer skall förbindas med akutvård och att vården skall ges inom socialvårdens eller sjukvårdens ram utanför polisstationerna. Det är således en uppgift för kommuner och landsting.

Även om den nya lagstiftningen alltså inte innebär att polisen i dag rutinmässigt kan föra omhändertagna till sjukhus eller annan vård har man på flera orter genom ökad samverkan mellan polisen och sjukvården och socialvården åstadkommit en mer vårdinriktad behandling av de omhändertagna. Flera landsting och kommuner planerar också en utbyggnad av vårdresurserna.

I syfte att få underlag för en bedömning av hur vården av omhändertagna berusade personer bör organiseras i framtiden har en försöksverksamhet med s. k. tillnyktringsenheter inletts. F. n. pågår denna verksamhet i Landskrona, Karlstad och Gävle och påbörjas i Göteborg inom den närmaste tiden. Ytterligare försök beräknas börja i Skövde och i Stockholmsområdet under våren 1979. Verksamheten i Landskrona, Gävle, Skövde och Stockholm får en viss sjukhusanknytning. Karlstad och Göteborg får fristående tillnyktringsenheter med begränsad läkarmedverkan. Utvärdering av försöksverksamheten har nyligen påbörjats och skall ske fortlöpande i samråd med socialdepartementet. Försöken beräknas pågå i två år vid varje enhet. Detta innebär att en slutlig utvärdering kommer att finnas våren 1981. Erfarenheterna bör kunna utnyttjas för den fortsatta utbyggnaden av vården för de akut berusade.

EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Alkoholvården i Sverige finns i dag huvudsakligen endast på papper: i vackra riksdagsbeslut – ett exempel på det trodde jag tidigare var LOB-lagstiftningen – i vackra förhandlingsprotokoll mellan statliga myndigheter och landstingsförbund, och möjligen också i ansvariga landstings- och kommunalpolitikernas fantasier och drömmar. Men det borde vara

*Om vårdresurserna
för omhändertagande av berusade
personer*

*Om vårdresurserna
för omhändertagande av berusade
personer*

mardrömmar. Någon reell alkoholvård finns nämligen inte i praktiken.

Efter socialministerns svar nu får jag väl säga att jag trodde det var vackra lagstiftningsbeslut. Vad Gabriel Romanus nämligen i klartext svarar är att LOB-lagstiftningen inte innebär att vårdbehövande behöver föras till sjukhus utan att de också fortsättningsvis kan föras till polisceller. En total handlingsförlamning har utbrutit bland de ansvariga i detta fall.

Om man t. ex. tittar på statsbidragssystemet finner man att det i dag är rena snårskogen, för att inte säga träsket. Förhandlingarna om ett nytt system, som skulle innebära att den vård de alkoholskadade enligt LOB-lagstiftningen har rätt att kräva verkligen kunde ges, verkar ha brutit samman totalt.

Den försöksverksamhet som Gabriel Romanus tar upp i sitt svar är en droppe i havet gentemot de resurser som krävs, och hittills har landets största landstingsområde helt förvägrats resurser till en försöksverksamhet. 1979 skall tydligen en sådan komma, och det är på tiden. Men det krävs också andra, mer generella åtgärder. En sådan åtgärd är möjligheterna till specialistutbildning och specialistkompetens inom alkoholområdet – en fråga som gång på gång har förhalats såväl av den socialdemokratiska regeringen som av den borgerliga trepartiregeringen, vilket bl. a. har inneburit att svårigheterna att rekrytera personal växer dag för dag på nuvarande försöksorter och mottagningar.

Gabriel Romanus säger att ansvaret för att bygga ut dessa enheter faller i första hand på landstingen och kommunerna. Men jag kan inte komma ifrån att LOB-lagstiftningen är ett typexempel på hur riksdagen fattar beslut utan att ge de resurser som krävs för att man skall kunna följa upp besluten i praktiken. Ett annat exempel på det är barnomsorgen.

Jag skulle avslutningsvis vilja ställa en följdfråga med anledning av Gabriel Romanus svar. Han hänvisar till denna försöksverksamhet som skall pågå under två år, och då vill jag fråga: Innebär detta rent konkret att man från den folkpartistiska regeringens sida inte tänker göra någonting åt detta träsk som statsbidragssystemet utgör, inkl. sexdagsregeln, att man inte tänker göra någonting åt frågan om specialistutbildningen och att man över huvud taget fortlöpande tänker åse hur vårdkrävande också i fortsättningen kommer att avvisas utan att de kan begära den vård de har rätt att kräva?

Socialministern GABRIEL ROMANUS:

Herr talman! Jag redogjorde i mitt svar för det riksdagsbeslut som fattades och de regler som kom att gälla i samband med att fylleristraflet avskaffades. Det är självfallet detta vi har att rätta oss efter.

Som jag också påpekade underströks i riksdagsbeslutet att målsättningen var att komma fram till ett läge där den här vården ges i socialvårdens och sjukvårdens regi. Vid utskottets behandling av frågan ströks också under att landstingen inte behövde avvakta försöksverksamheten för att fatta beslut om att bygga ut vården av berusade personer. Det har inte heller alla landsting gjort.

Jag har ingen möjlighet att här diskutera förhållandena inom Stockholms

läns landsting med Eva Hjelmström, utan jag föreställer mig att hon får framföra sina synpunkter i det avseendet i första hand till någon av sitt partis representanter i landstinget. Men jag vet att man även inom Stockholms läns landsting arbetar efter riktlinjer som innebär att avgiftningsenheter skall skapas vid de stora sjukhusen, och jag hoppas naturligtvis att landstingets planer skall kunna förverkligas.

Eva Hjelmström nämnde att man borde införa specialistutbildning och specialistkompetens i samband med alkoholvården. Ett sådant förslag har lagts fram för riksdagen. Det avvisades emellertid, och det får vi naturligtvis hålla oss till t. v. Jag vet inte vilken ståndpunkt vänsterpartiet kommunisterna intog i den frågan, men jag har inget minne av att man drev någon avvikande linje. I vilket fall finns det ett riksdagsbeslut som innebär att riksdagen sagt nej till detta, och det fanns goda skäl för att inta den ståndpunkten.

EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Gabriel Romanus sade att riksdagsbeslutet innebar målsättningen att missbrukare i en framtid skulle få möjlighet till vård inom den allmänna sjukvården. Jag skulle till detta vilja redovisa vad klinikchefen på Mariapolikliniken sade i en tidningsintervju häromdagen, nämligen att en patient med hjärtinfarkt inte avvisas på ett kroppssjukhus, men en alkoholmissbrukare avvisas i regel omedelbart om han kommer till sjukhusens akutmottagningar. Bara 5 % av samtliga omhändertagna berusade personer får i dag den akuta vård som de har rätt att kräva.

Jag tycker att Gabriel Romanus smiter undan de frågor jag ställde. Frågan om statsbidragen berörde han över huvud taget inte. Frågan om specialistkompetens tog han upp genom att hänvisa till ett riksdagsbeslut. Ja, visst, frågan har behandlats av riksdagen, och vpk röstade då för att man skulle införa en specialistkompetens. Det finns ju möjligheter att ompröva frågan, eftersom det krävs generella åtgärder inom detta område.

I svaret jag fått ingår ytterligare en sak som jag blir oroad över. Det är frågan om socialvården och sjukvården. Vi vet att det i dag är så att det inte bara är socialstyrelsen, Landstingsförbundet och Kommunförbundet som träter, utan också landstingen och kommunerna träter sinsemellan. Inom Stockholms läns landsting anser man t. ex. att socialvården skall ta sitt ansvar på det här området med den påföljd att ingenting händer vare sig på det ena eller på det andra hållet. Det är ett gammalt känt faktum att det i sådana här fall krävs åtgärder i form av statsbidrag för att det skall ske någonting. Vad som saknas är helt enkelt ett samlat grepp på de här frågorna, ett gemensamt aktionsprogram, där samtliga berörda instanser är inkopplade och där man också tar hänsyn till de ekonomiska resurser som krävs.

Socialministern GABRIEL ROMANUS:

Herr talman! Jag vill understryka att lika litet som det får förekomma att någon person med hjärtinfarkt avvisas vid en akutmottagning, lika litet får det förekomma att en alkoholmissbrukare som är i akut behov av sjukvård

Tisdagen den
7 november 1978

*Om vårdresurserna
för omhändertaga-
nde av berusade
personer*

avvisas. Det måste vara en självklar utgångspunkt.

När det gäller de konkreta frågor som Eva Hjelmström ställde svarade jag på frågan om specialistkompetens att jag delar den uppfattning som riksdagen flera gånger har gett uttryck för, nämligen att det inte är lämpligt att införa alkoholistvård som en särskild specialitet. Jag hänvisar Eva Hjelmström till de motiveringar riksdagsmajoriteten vid det tillfället framförde. Eftersom jag bara har någon minut till mitt förfogande, har jag inte tid att gå in på den saken nu.

Vad beträffar statsbidrag lämnas det sådana till försöksverksamheten, och det är också i enlighet med riksdagens beslut.

Sedan vill jag understryka att landsting och kommuner har ansvar för sjukvård och socialvård. Statsbidragen i övrigt kommer naturligtvis in i samband med de överläggningar som med jämna mellanrum sker mellan kommuner och landsting å ena sidan och staten å andra sidan om ersättning till olika former av vård. Det finns ingen anledning att nu göra några särskilda uttalanden i denna fråga.

EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Det är inte rätt att avvisa en alkoholskadad person som förs till akutmottagningen på ett sjukhus, säger Gabriel Romanus. Men detta är ju vad som sker dagligdags i Stockholm. T. o. m. rikspolischefen Romander beklagade vid en konferens nyligen det faktum att när poliserna kommer med berusade personer avvisas dessa. I det här området hänvisas möjligen till Maria, och alla vet ju vilka resurser Mariapol har när det gäller att ta in alkoholskadade personer. Där är ju situationen kaotisk, bl. a. på grund av den sexdagsregel som jag tidigare hänvisat till och detta tråk till statsbidragssystem som i dag existerar. Här går det inte att säga att man inte har rätt att avvisa personer, när man samtidigt är medveten om att det är vad som sker och när man, som jag påpekat tidigare, åtminstone borde vara medveten om att polisen i dag ser som sin enda möjlighet att ta alkoholmissbrukarna till fyllericellerna. Vad får de, Gabriel Romanus, för medicinsk vård i polisens fyllericeller?

Socialministern GABRIEL ROMANUS:

Herr talman! Eva Hjelmström och jag är säkert överens om den målsättning som riksdagen har antagit, nämligen att vård av akut berusade i framtiden skall bedrivas utanför polisstationerna på det sätt som jag här har nämnt.

Jag tror också att vi måste konstatera att det i dag inte finns resurser, och då är det självfallet viktigast att de omhändertagna som behöver kroppsvård får komma till sjukhusens akutmottagningar. Finns det underlag för en särskild akutmottagning för berusade, tror jag det skulle vara en stor fördel, eftersom vi vet att det är störande för andra patienter och för personalen om berusade tas in på den allmänna akutmottagningen. Naturligtvis är det också i enlighet med riksdagsbeslutet att en omhändertagen berusad som inte behöver akut kroppssjukvård t. v. får föras till polisstationen. Jag tycker inte att detta är

något lyckligt sakernas tillstånd, men det är det beslut riksdagen fattade vid det tillfället. Nu har vi en försöksverksamhet som skall ge oss ytterligare ledning när det gäller organiserandet av den här vården i framtiden. Jag kan bara säga att jag hoppas att målen kan uppnås snart.

EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Gabriel Romanus hänvisar ideligen till framtiden, och det gör mig, mot bakgrund av det svar som jag fick, än mer oroad. Först skall denna försöksverksamhet pågå ett antal år, och sedan skall den utvärderas innan någonting annat kan väntas ske. Men situationen är faktiskt akut för många av dessa människor. Jag vill verkligen rekommendera Gabriel Romanus att uppsöka akutmottagningen vid ett sjukhus, där situationen för de anställda många gånger är helt olidlig.

Det är inte på något sätt så att man inte vill ta emot dessa människor, utan det är helt enkelt ett faktum att sjukhusen i dag inte har resurserna för detta. Det gäller inte bara i Stockholm utan i hela landet. Jag skulle f. ö. också vilja rekommendera ett besök på Mariapolikliniken.

Jag vill vidare återkomma till frågan om ansvarsfördelningen mellan socialvården och landstingen, som jag fortfarande tycker är diffus. Jag fick inget klagörande besked huruvida det är socialvården eller landstingen som skall genomföra denna utbyggnad. Det vore bra att få veta vilken ansvarsfördelning som gäller i detta avseende.

Socialministern GABRIEL ROMANUS:

Herr talman! Jag vill än en gång påminna om det som jag inledningsvis sade, nämligen att utvärderingen av försöksverksamheten sker fortlöpande. Det finns ingen anledning för något landsting att avvakta några resultat härav. Det är angeläget att dessa vårdresurser byggs ut, och man har också på åtskilliga håll i landet börjat med detta arbete. Såvitt det är mig bekant har även Stockholms läns landstings hälso- och sjukvårdsnämnd antagit riktlinjer för en sådan utbyggnad. I vilken takt den utbyggnaden kan ske i olika landsting är beroende av beslut i dessa landsting, och jag kan upprepa mitt råd till Eva Hjelmström att försöka se till att hennes representanter tar upp detta i Stockholms läns landsting. Det är inte något som kan avgöras här i riksdagen.

När det gäller de ekonomiska förhållandena mellan staten och landstingen vill jag framhålla att dessa varje år behandlas i diskussioner mellan dessa parter. Det torde inte finnas anledning att just nu göra något särskilt uttalande i den frågan.

EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Fortfarande kan jag konstatera att jag inte fått något besked i frågan om ansvarsfördelningen mellan kommun och landsting. Vad sedan gäller uppmaningen till vpk att ta upp frågan i Stockholms läns landsting vill jag säga, att vi gjort detta vid ett antal tillfällen, vilket Gabriel Romanus också kan informera sig om.

*Om vårdresurserna
för omhändertaga-
nde av berusade
personer*

Gabriel Romanus vidhåller att det gäller en fråga som inte kan avgöras i riksdagen. Men är det inte snett att riksdagen genomför en lagstiftning, som innebär att man bör se till – om också inte generellt – att berusade personer skall få den vård de behöver, men att detta beslut på intet sätt följs upp? Det är ju ett faktum att så inte sker. Även om man t. ex. i Stockholms läns landsting har fattat beslut om att inrätta tillnyktringsenheter vid en del av de större sjukhusen, kommer denna vård inte att vara utbyggd förrän någon gång långt in på 1980-talet. Är det särskilt tillfredsställande?

Socialministern GABRIEL ROMANUS:

Herr talman! Sådana här huvudmannaskapsfrågor hör ju till de besvärliga spörsmålen i politiken. Jag kan för dagen bara säga att det är angeläget, att landsting och kommun samarbetar, och vidare hänvisa till att det pågår en försöksverksamhet med olika lösningar.

Jag vill framhålla att det när riksdagen fattade sitt beslut på denna punkt uttalades att detta fick bedömas i samband med att man tar ställning till socialutredningens arbete, och jag hoppas att det inte skall dröja alltför länge innan riksdagen får tillfälle att göra det.

Det är alltid svårt när flera huvudmän skall samarbeta, men det förhållandet att man inte har en kristallklar ansvarsfördelning får inte vara en ursäkt för att ingenting görs. Det går inte att göra någon sådan kristallklar gränsdragning mellan olika former av omhändertagande av akut berusade, och därför är det viktigt att man bygger ut denna vård utan att avvakta några definitiva lösningar.

Slutligen kan jag instämma i Eva Hjelmströms konstaterande att det naturligtvis hade varit bättre, om man redan i samband med att lagen om omhändertagande av berusade antogs och fylleristrafvet avskaffades hade lyckats få fram en färdig organisation för vård utanför polisstationerna av de akut berusade. En sådan organisation hade man inte fått fram, men jag tycker ändå att riksdagen fattade ett riktigt beslut när den bestämde sig för att inte behålla fylleristrafvet. Jag antar att också Eva Hjelmström instämmer i det.

EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Det sista är jag helt överens med Gabriel Romanus om.

Vad beträffar huvudmannaskapsfrågan beklagar Gabriel Romanus, om jag fattade honom rätt, att det onekligen på många håll är så att man använder oklarheter i fråga om huvudmannaskap till att smita undan sitt ansvar från endera socialvårdens eller sjukvårdens sida.

Poängen med det jag sade inledningsvis är att i sådana fall där det är oklara gränsdragningar måste man, tills dessa oklarheter utretts, se till att det blir ordentliga statsbidrag. I det ekonomiska krisläge som såväl landsting som kommuner i dag befinner sig i är det enda sättet att verkligen få en rejäl utbyggnad till stånd. Det gäller en rad vårdområden.

§ 17 Föredrogs och hänvisades
Propositioner och skrivelse
1978/79:19 och 24 till trafikutskottet
1978/79:31 till arbetsmarknadsutskottet
1978/79:34, 45 och 47 till finansutskottet

§ 18 Föredrogs och hänvisades
Förslag
1978/79:5 till konstitutionsutskottet

§ 19 Föredrogs och hänvisades
Motioner
1978/79:29–31 till lagutskottet

§ 20 Föredrogs men bordlades åter
Lagutskottets betänkande 1978/79:4
Socialförsäkringsutskottets betänkanden 1978/79:4 och 5
Socialutskottets betänkanden 1978/79:11–13

§ 21 Föredrogs och bifölls
Interpellationsframställningar 1978/79:62–65

§ 22 Talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle civilutskottets betänkande nr 1, näringsutskottets betänkande nr 2, civilutskottets betänkande nr 2 och arbetsmarknadsutskottets betänkanden nr 5–7 i nu angiven ordning uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden samt finansutskottets betänkande nr 4 sättas närmast efter finansutskottets betänkande nr 3.

§ 23 Anmälades och bordlades
Proposition
1978/79:28 med förslag till lag om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter, m. m.

§ 24 Anmälades och bordlades
Förslag
1978/79:6 Riksdagens förvaltningsstyrelsens förslag om anslag på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt avser allmänt kyrkomöte

§ 25 Anmälades och bordlades
Motioner
1978/79:32 av *Kerstin Andersson* i Kumla m. fl.
1978/79:33 av *Anita Gradin*
1978/79:34 av *Olle Göransson* och *Kerstin Andersson* i Kumla
1978/79:35 av *Inger Lindquist* och *Håkan Winberg*

Nr 26

Tisdagen den
7 november 1978

Anmälan av inter-
pellationer

1978/79:36 av *Martin Olsson m. fl.*

1978/79:37 av *Alf Wennerfors*

1978/79:38 av *Alf Wennerfors*

med anledning av propositionen 1978/79:12 om underhåll till barn och frånskilda, m. m.

1978/79:39 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av propositionen 1978/79:26 om ett särskilt statsbidrag till kommuner och landstingskommuner under år 1979

§ 26 Anmälan av interpellationer

Anmäldes och bordlades följande interpellationer som ingivits till kammarkansliet

den 6 november

1978/79:66 av *Gunilla André (c)* till justitieministern om behandlingen inom kriminalvården av personer som dömts för grova narkotikabrott:

Samhället har på olika sätt starkt understrukit vikten av en skärpt attityd mot den grova narkotikabrottsligheten. Det råder en tämligen bred enighet såväl bland allmänheten som mellan de politiska partierna i denna fråga.

Av och till uppmärksammas emellertid att personer som begått grova narkotikabrott åtnjuter friheter och möjligheter som inte står i överensstämmelse med allmän rättssuppfattning. Det kan t. ex. gälla möjligheter att fortsätta den brottsliga verksamheten från kriminalvårdsanstalten eller det kan gälla möjligheten att avvika i samband med permissioner.

Under sommaren inträffade ånyo ett fall som upprört många människor. En person dömd för grov narkotikabrottslighet gavs enligt tidningsuppgifter möjlighet att utan bevakning ensam åka mellan två kriminalvårdsanstalter. Personen i fråga avvek under denna s. k. transportpermission.

För den breda allmänheten framstår händelser som denna såsom mycket märkliga. Många tappar förtroendet för rättssystemets förmåga att skydda och värna den enskilda människan. Det är därför nödvändigt att ha sådana regler inom kriminalvården att allmänhetens förtroende för rättssamhället bibehålles. I särskilt stor utsträckning gäller detta samhällets attityd till den grova narkotikabrottsligheten.

Med stöd av det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till justitieministern ställa följande fråga:

Anser justitieministern att det finns motiv att vidtaga några åtgärder inom kriminalvården beträffande personer dömda för grova narkotikabrott, bl. a. i syfte att stärka allmänhetens förtroende för rättssamhället?

1978/79:67 av Eivor Marklund (vpk) till industriministern om åtgärder för att säkra sysselsättningen vid Algots Nord-fabrikerna i Västerbotten:

Anmälan av interpellationer

Algotskoncernen var länge ett av de ledande svenska textilföretagen. Men dess rykte bland de arbetande var inte alltid gott. Företagsledningen följde en hård antifacklig linje. Företaget kom också under en period att stå som en symbol för industriutflyttning till andra länder. Detta i syfte att berika sig på de arbetandes usla löneläge och avsaknad av rättigheter. Algots etableringar i Portugal under fascisttiden och företagens agerande där sedan fascismen störtats visar koncernledningens inställning.

För att förhindra att en än större del av koncernens verksamhet drogs utomlands fick Algots statligt stöd för att etablera sig i Norrland. Detta stöd fick Algots under regionalpolitisk mask. Villkoret för stödet var att 1 000 arbetstillfällen skulle skapas vid fabriker i bl. a. Lycksele, Norsjö och Skellefteå. Staten satsade för denna utfästelse 72 milj. kr.

Som mest blev det 650 arbeten vid fabrikerna. Algotsledningens intresse för Algots Nord-fabrikerna var måttligt. Företagen, som drevs med stora statliga bidrag, skulle visas olönsamma för att ge koncernen mera bidrag. Företagens affärer, som gjorts trassliga, ledde till att företagen införlivades med det statliga tekoföretaget Eiser. Men nederlagspolitik mot Algots Nord-fabrikerna har fortsatt. Varslen om nedläggning av fabrikerna i Skellefteå och Lycksele är nu faktum. Norsjöfabrikerna skall få en respit på ytterligare ett och ett halvt år, enligt ett pressmeddelande från industridepartementet.

Sömmerskorna vid Algots Nord har inte passivt funnit sig i att en asocial företagspolitik driver ut dem i arbetslöshet. De har själva tagit initiativ till studier i hur en alternativ produktion kan se ut som kan rädda sysselsättningen vid fabrikerna. De har själva medverkat till en omfattande stödrörelse i form av en stödkommitté för Algots Nord. Och många opinionsyttringar visar att deras kamp har ett brett förankrat stöd.

Deras förslag till alternativ produktion innebär bl. a. att arbetskläder som krävs i en statlig, kommunal eller landstingskommunal verksamhet skall produceras inom landet och på Algots Nord-fabrikerna. De har också utvecklat de vettiga och praktiska baskläder som går under beteckningen Mah-Jong. Trots dessa genomtänkta och realistiska alternativ för produktion kvarstår nedlägningshoten. En del av sömmerskornas förslag ämnar enligt uppgift Eiserledningen förverkliga i andra av sina företag.

Nedläggningen av Algots Nord-fabrikerna måste stoppas. Grunden för en nedläggning är dålig även ur en strikt s. k. företagsekonomisk synvinkel, med tanke på de produktionsförslag som finns. Ur regionalpolitisk synvinkel vore en nedläggning ett ytterligare hårt slag mot orter där arbetslösheten inte minst bland kvinnor redan är värre än på de flesta andra håll. Sett ur de arbetandes synvinkel vore en nedläggning katastrofal. Industri- och regionalpolitik får inte skötas på det sättet att människor först får löften, arbete, förhoppningar

och sedan skändligen sviks därför att profiten inte blivit vad företagsledningen hoppats på. Det är inte concernledningens jobb som står på spel. Den spelar med andras möjlighet till försörjning. Regeringen får inte låta nedlägningsplanerna verkställas. Det skulle vara ett slag mot de orter det handlar om.

Mot bakgrund av det anförda vill jag till industriministern ställa följande fråga:

Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att säkra jobben vid Algots Nord-fabrikerna i Lycksele, Norsjö och Skellefteå?

1978/79:68 av *Tommy Franzén* (vpk) till industriministern om Finnboda varvs framtid:

Industrisysselsättningen i Storstockholmsregionen har under 1960- och 1970-talen minskat betydligt. 1973 ställde dåvarande FCO Stockholm frågan: "Blir Storstockholm en region utan arbetare?" Svaret kan vara svårt att fastställa, men med den utveckling som regionen haft under de två senaste decennierna föreligger en viss risk att så blir fallet.

Finnboda varv – en av de än så länge kvarvarande industriarbetsplatserna – har ca 500 anställda. Deras framtid är oviss då Svenska Varv nu förklarar att de vill lägga ner Finnboda varv.

Länsstyrelsen i Stockholms län har gjort en utredning angående Finnboda varv. Denna utredning visade att för regionen är det nödvändigt att Finnboda finns kvar, detta från både industrisysselsättnings- och servicesynpunkt. För industrisysselsättningen i regionen skulle en nedläggning av Finnboda få stora konsekvenser. Det är då inte bara Finnboda som berörs, utan också alla de som utlör s. k. legoarbeten och liknande för varvets räkning.

Som service för sjöfarten i Östersjön och Mälaren har också Finnboda en stor betydelse. Det gäller även för reparationsarbeten och för snabba insatser vid t. ex. tankfartygsolyckor i skärgården eller till havs.

Andra uppgifter än rena fartygsarbeten bör också kunna förläggas till Finnboda. Många sådana exempel anges också i länsstyrelsens utredning.

När Svenska Varv nu vill lägga ner Finnboda varv anges dålig lönsamhet som orsak. Ett statligt företag kan och får emellertid ej ta enbart s. k. företagsekonomiska hänsyn, även om vi lever i en kapitalistisk ekonomi. Det samhällseliga ansvaret måste uppfyllas utifrån en total samhällsekonomisk syn. En nedläggning av Finnboda varv skulle främst för Storstockholmsregionen få svåra samhällseliga konsekvenser.

Med anledning av Svenska Varvs avsikt att lägga ner Finnboda varv vill jag fråga industriministern följande:

Avser regeringen att vidtaga åtgärder som garanterar Finnboda varvs framtid?

1978/79:69 av *Tore Claeson* (vpk) till bostadsministern om åtgärder för att bevara områden av betydelse för det rörliga friluftslivet:

Erstavik, som huvudsakligen ligger i Nacka kommun, är ett av Stockholmsregionens mest uppskattade och frekventerade friluftsområden. Området som har 2 miljoner besök per år är en omistlig tillgång för Stockholmsregionens rörliga friluftsliv.

Sedan flera år kämpar Nacka kommun en bitter och av allt att döma ojämn kamp med överstelöjtnanten, fideikommissarien och miljonären af Petersens på Erstavik som vill öppna grustäkt på Erstavik 25:1 och 25:32, dvs. i hjärtat av det Erstavik som i dag tjänar som friluftsområde för en stor del av Stockholmsregionen.

Nacka kommun motsatte sig givetvis enhälligt planerna på en naturförstörande grustäkt. Naturvårdsverket och länsstyrelsen aviserade dock att man ämnade ge sitt tillstånd. Ett avslag skulle bli alltför kostsamt, menade man.

Detta gjorde att Nacka kommun, mot vpk:s protester, slöt ett avtal med af Petersens, i vilket denne garanterades viss begränsad grustäkt, och gjorde olika eftergifter i fråga om kommunens planering. Nacka kommun lovade gå in och ekonomiskt bidra till skötseln av af Petersens ägor – om denne "nöjde" sig med 1 milj. kr. i "skadestånd" för att han genom ett statligt avslag på täktframställan hindrades från att förstöra Erstavik.

Ärendet har sedan behandlats av regeringsrätten utan att någon ändring åstadkommits i det. Det kan inte vara rimligt att Erstavik skall räddas genom för kommunen förnedrande överenskommelser med af Petersens. Det är dessutom osäkert om det ens på den vägen är möjligt att komma överens.

Då borde det vara självklart att staten helt enkelt går in och avgör den här frågan genom *expropriation* av Erstavik med hänvisning till naturvårdsintressena. En motion om utredning av möjligheten till *expropriation* väcktes i Nacka kommunfullmäktige av vpk. Den fick stöd av socialdemokraterna men fälldes av den borgerliga majoriteten. Ändå klargjordes det vid behandlingen av motionen att inga juridiska hinder förelåg för *expropriation*.

Jag vill mot denna bakgrund ställa följande fråga till bostadsministern:

Är bostadsministern beredd att vidta åtgärder för att rädda det här nämnda området och andra för det rörliga friluftslivet betydelsefulla områden ifrån naturförstörande ingrepp?

Nr 26

Tisdagen den
7 november 1978

Anmälan av interpellationer

§ 27 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

*Meddelande om
frågor**den 6 november***1978/79:94** av *Jörn Svensson* (vpk) till utbildningsministern om åtgärder för att trygga de fria teatergruppernas verksamhet:

De fria grupperna har under en rad år brottats med svåra ekonomiska problem. Detta trots att de stått för en allt större del av landets kulturutbud, dess förnyelse och inriktning på nya grupper i samhället. Nu senast har Skånska teatern tvingats varsla sina 29 medlemmar om uppsägning. Efter ett par år med svåra ekonomiska problem tvingas den kanske lägga ner sin verksamhet. Situationen inför 1979/80 är att döma av kulturrådets anslagsframställning, där de fria grupperna ånyo sätts på svältkost, illavarslande.

Med hänvisning till det anförda vill jag till utbildningsministern ställa följande fråga:

Vilka åtgärder avser utbildningsministern att vidta för att trygga de fria gruppernas existens och utvecklingsmöjligheter, och avser utbildningsministern att omedelbart medge ytterligare bidrag till Skånska teatern?

*den 7 november***1978/79:95** av *Karl-Erik Svartberg* (s) till statsrådet Birgit Rodhe om statsbidragssystemet för grundskolan:

Vid riksdagsbehandlingen av propositionen 1977/78:85 om nytt statsbidrag till grundskolan m. m. anförde jag att kommunerna i Göteborgsregionen enligt gjorda beräkningar skulle få ca 30 milj. kr. mindre i statsbidrag efter det nya statsbidragssystemet. Statsrådet Mogård konstaterade "att vi inom departementet har klarat ut de beräkningar som Göteborgs förortskommuner gjort. Vi har konstaterat att man, jag vill minnas på sex eller sju punkter, räknat fel. --- vi har icke funnit anledning, i varje fall inte ännu, att överväga någon revidering av det statsbidragssystem som riksdagen nu skall fatta beslut om."

Trots dåvarande skolministerns påstående om felräkningar visar det sig vid budgetarbetet för 1979, att en rad kommuner gör avsevärda bidragsförluster jämfört med 1978. Mölndals kommun kan tjänstgöra som exempel. Vid överläggningar med en representant från Kommunförbundet den 29 september 1978 rekommenderades kommunen att räkna upp veckotimpri-serna till 2 183, 2 380, 3 191 resp. 2 634 kr. Samtidigt presenterades Kommunförbundets cirkulär från den 27 september, vari rekommenderades att tilläggsbidraget skulle uppräknas från 7,3 % till 11 %. Härefter kunde konstateras, trots uppräknningen, att nettokostnadsökningen jämfört med 1978 fortfarande låg på ca 3,5 milj. kr. i budgetförslaget för 1979.

För Mölndals vidkommande synes differensen i huvudsak bero på att

behovet av tilläggsbidrag i verkligheten skulle vara 17,5 %.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga:

Vilka omedelbara åtgärder avser statsrådet vidtaga för att undanröja bristerna i det nya statsbidragssystemet för grundskolan?

1978/79:96 av *Kerstin Nilsson* (s) till jordbruksministern om sysselsättningen inom skogsbruket:

Vart fjärde skogsarbetarjobb hos domänverket i Norrbotten och Västerbotten skall rationaliseras bort, enligt uppgifter som på senaste tid förekommit i massmedia. Domänverket framhåller att effektivisering av verksamheten är nödvändig men att personalminskningar kommer att ske genom naturlig avgång. Dessa propåer har skapat djup oro bland skogsarbetare. Fackliga organisationer har kraftfullt protesterat. Skogsnäringen är huvudnäring i många inlandskommuner i Norrbotten och Västerbotten, varför oron spritt sig även till kommunalt ansvariga.

Mot denna bakgrund hemställer jag om att få ställa följande fråga till jordbruksministern:

Vad ämnar statsrådet göra för att säkerställa nuvarande sysselsättningsnivå inom skogsbruket?

1978/79:97 av *Eva Hjelmström* (vpk) till utbildningsministern om det planerade garagebygget under Riksplan:

Utgrävningarna vid gamla riksdagshuset fortsätter. Samtidigt hopar sig både de kulturpolitiska och de trafikpolitiska argumenten mot att bygga ett garage under Riksplan. Jag vill därför ställa följande fråga:

Kommer regeringen att framlägga proposition som innebär att beslutet om att bygga garage under Riksplan rivs upp?

1978/79:98 av *Eva Hjelmström* (vpk) till industriministern om sysselsättningen vid Ero-Frys AB i Arvika, m. m.:

Värmland är ett hårt drabbat län från sysselsättningssynpunkt. Det senaste exemplet är att Electrolux efter övertagandet av Husqvarnakoncernen avser att avveckla ytterligare 200 arbetstillfällen vid Ero-Frys i Arvika. En sådan avveckling kommer att drabba kommunen synnerligen hårt. Samtidigt redovisar Electrolux en omfattande vinst under förra verksamhetsåret. Husqvarna har därtill tidigare fått stora statliga stöd för att bygga ut anläggningarna i Arvika.

Electroluxkoncernen är nu helt dominerande i Sverige inom kyl-frysområdet – ett faktum som kan få allvarliga konsekvenser inom bostadssektorn m. m. Electrolux dominerande ställning kan också få återverkningar på andra orter i landet. Enligt företaget påverkas inte sysselsättningsläget i Arvika kommun nämnvärt genom avvecklingen av 200 arbetstillfällen. Ett sådant cyniskt resonemang kan inte accepteras. Det stämmer inte heller med fakta.

Nr 26

Tisdagen den
7 november 1978

---

*Meddelande om
frågor*

Mot bakgrund av ovanstående hemställer jag att till industriministern få ställa följande fråga:

Vilka åtgärder avser industriministern att vidta för att rädda jobben vid Ero-Frys och vad avser industriministern att göra åt monopoliseringen inom denna sektor av kapitalvaruindustrin?

1978/79:99 av *Nils Hjorth* (s) till utrikesministern om svenskt initiativ för att klarlägga saknade cyprioters öde:

Under nu pågående FN-session diskuteras Cypernfrågan.

En rättvis lösning på detta problem borde efter alla år av samtal, medlingsförsök och resolutioner av olika slag komma till stånd. De 100 000-tals flyktingar som tvingas leva i primitiva barackläger under otålig väntan på att få återvända till sina hem är en mänsklig tragedi. För barnen som får växa upp under dessa förhållanden kan det få allvarliga konsekvenser, om inte en lösning snart åstadkommes.

En annan följd av krigshändelserna på Cypern är de tusentals personer som fortfarande saknas. Enligt grekcypriotiska källor finns dokumenterade bevis för att många av de över 2 000 försvunna grekcyprioterna finns i livet. På turkisk sida uppges också många vara saknade. Deras familjer och anhöriga får leva i en olidlig ovisshet och nervpress. Det måste vara ett berättigat humanitärt krav att de får veta sina anförvantes öde.

Sverige har i många olika sammanhang hävdad de små nationernas rätt och de förtryckta människornas mänskliga rättigheter. Även i denna fråga, som borde kunna lösas oberoende av det stora problemet om Cyperns framtid, måste vårt land vara en pådrivande kraft för att få klarhet om de försvunna cyprioters öde. Jag vill därför ställa följande fråga till utrikesministern:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidtaga i internationella organ för att påskynda ett klarläggande av de försvunna cyprioters öde?

1978/79:100 av *Marianne Ståhlberg* (s) till utbildningsministern om överförande av fritids- och ungdomsledarutbildningen till folkhögskolan:

Riksdagen beslutade under våren på grundval av förslag i budgetpropositionen att all fritids- och ungdomsledarutbildning fr. o. m. den 1 juli 1979 skall överföras till folkhögskolan. I flera fall innebär detta ett överförande från primärkommunal till landstingskommunal huvudman. I budgetpropositionen utlovade utbildningsministern också att senare återkomma till riksdagen med förslag om bl. a. formerna för överförandet till stöd för erforderliga lokala beslut.

Med anledning av att budgetarbetet i landsting och primärkommuner nu i det närmaste hunnit avslutas utan att regeringens kompletterande förslag redovisats framställs följande fråga:

När tänker statsrådet lägga fram kompletterande förslag i anslutning till beslutet om överförande av fritids- och ungdomsledarutbildningen till folkhögskolan fr. o. m. den 1 juli 1979?

§ 28 Kammaren åtskildes kl. 17.43.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert

Nr 26

Tisdagen den
7 november 1978
